

Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta managementu

Bakalářská práce

Magdalena Harudová
2020

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu

Katedra společenských věd

Nezaměstnanost a dosažené vzdělání – analýza

Autor bakalářské práce: Magdalena Harudová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jana Polívková, Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Čestné prohlášení

*Prohlašuji, že diplomovou práci na téma
„Nezaměstnanost a dosažené vzdělání – analýza“
jsem vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny
jsem řádně označila a uvedla v přiloženém seznamu.*

V Jindřichově Hradci dne 20. dubna 2020

podpis

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Magdalena Harudová**
Studijní program: **Ekonomika a management**
Obor: **Management**
Název tématu: **Nezaměstnanost a dosažené vzdělání – analýza**
Jazyková varianta: **Čeština**

Zásady pro vypracování:

1. Hlavní náplní teoretické části práce bude popsání vztahu dosaženého vzdělání a nezaměstnanosti a popsání a definice pojmů s tím souvisejících.
Praktickou část bude tvořit vlastní výzkum, jehož cílem bude zjistit, zda a jaký existuje vztah mezi nezaměstnaností a vzděláním, a to jak u základního, středoškolského tak i vysokoškolského. U výzkumu se nejdříve stanoví vlastní hypotéza a poté se dále na vzorku dat se bude hypotéza potvrzovat nebo vyvracet.

Rozsah práce: 40-60

Seznam odborné literatury:

KEYNES, John Maynard, 1963. Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz. B.m.: ČAV.
BUCHTOVÁ, Božena, 2002. NEZAMĚŠTNANOST psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha 7: Grada Publishing a.s. ISBN 80-247-9006-8.
MINCER, Jacob, 1991. Education and Unemployment. B.m.: National Bureau of Economic Research. Documentos de trabajo, č. 3838.
MAREŠ, Petr, 1998. Nezaměstnanost jako sociální problém. Vyd. 2., doplněné. Praha: Sociologické nakl. Studijní texty, 6. sv. ISBN 978-80-901424-9-7.

Datum zadání bakalářské práce: září 2019

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2020

Magdalena Harudová
Řešitelka

Mgr. Jana Polívková, Ph.D.
Vedoucí práce

Ing. Jiří Vopátek, Ph.D.
Vedoucí katedry

doc. Ing. Vladislav Bína, Ph.D.
Děkan FMJH VŠE

Název bakalářské práce:

Nezaměstnanost a dosažené vzdělání – analýza

Abstrakt:

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou vztahu nezaměstnanosti a úrovně dosaženého vzdělání obyvatelstva. Okrajově se dotýká i dalších vlivů působících na míru nezaměstnanosti v České republice i v jednotlivých krajích. Využívaná data jsou získaná z databáze Českého statistického úřadu. Jedná se tak o sekundární data získávaná za pomoci metody data mining, jejichž analýza probíhala v programu MS Excel. Cílem práce je zjistit, zda existuje závislost mezi nezaměstnaností a vzděláním v České republice.

Klíčová slova:

Nezaměstnanost, vzdělání, analýza

Obsah

Seznam tabulek a obrázků	11
Úvod.....	12
1 Teoretická část.....	13
1.1 Nezaměstnanost	13
1.1.1 Pojmy spojené s nezaměstnaností	14
1.1.2 Nezaměstnanost v historii a dnes	15
1.2 Vzdělání a jeho vztah s nezaměstnaností	17
1.2.1 Mzdy a dosažené vzdělání	19
1.3 Další vlivy na nezaměstnanost	20
1.3.1 Trh a společnost	20
1.3.2 Věk.....	21
1.3.3 Pohlaví.....	22
1.3.4 Demografie	23
1.3.5 Kraje	23
1.3.6 Ekonomické činnosti	25
1.3.7 Etnické skupiny	27
2 Metodika.....	28
2.1 Cíl a hypotéza	28
2.2 Data.....	28
2.3 Metody	29
3 Praktická část.....	30
3.1 Seznámení s daty	30
3.1.1 Nezaměstnanost v ČR	30
3.1.2 Vzdělání v ČR.....	32
3.2 Vliv dosaženého vzdělání na nezaměstnanost.....	33
3.2.1 Test závislosti.....	39
3.3 Ostatní vlivy	43
3.3.1 Národnost	43
3.3.2 Pohlaví.....	44
3.3.3 Ekonomická činnost v krajích	44
3.4 Shrnutí.....	45
4 Závěr	46
Seznam literatury	47

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Míra nezaměstnanosti od roku 1993 do roku 2018.....	17
Obrázek 2 – Graf mediánu mezd v roce 2018 v souvislosti s dosaženým vzděláním.....	20
Obrázek 3 - Podíl nezaměstnaných dle věku v České republice v roce 2018	22
Obrázek 4 – Míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v roce 2018.....	24
Obrázek 5 – graf zaměstnaných v roce 2018 dle ekonomické činnosti (v tis.)	26
Obrázek 6 – Míra nezaměstnanosti 1993-2018 v procentech.....	30
Obrázek 7 – Graf míry nezaměstnanosti ve vybraných krajích 1993-2018	31
Obrázek 8 - Graf míry nezaměstnanosti ve vybraných krajích v porovnání s průměrem ČR.....	32
Obrázek 9 – graf úrovně dosaženého vzdělání obyvatel ČR 1950-2011.....	33
Obrázek 10 – graf podílu uchazečů o zaměstnání v ČR v roce 2011 dle úrovně vzdělání.....	34
Obrázek 11- Porovnání uchazečů o zaměstnání dle úrovně vzdělání jednotlivých krajů a ČR - 2011	35
Obrázek 12 - Porovnání úrovně dosaženého vzdělání 2001 a 2011 v ČR.....	36
Obrázek 13- Porovnání úrovně dosaženého vzdělání 2001 a 2011- Praha	37
Obrázek 14 - Porovnání úrovně dosaženého vzdělání 2001 a 2011- Ústecký kraj.....	38
Obrázek 15 - Porovnání úrovně dosaženého vzdělání 2001 a 2011- Královéhradecký kraj	39
Obrázek 16- Národnostní složení obyvatelstva a míra nezaměstnanosti v krajích - 2011	43
Obrázek 17 – graf vývoje míry nezaměstnanosti ve vybraných krajích dle pohlaví.....	44
Obrázek 18 – graf podílu zaměstnanosti v ekonomických sektorech v krajích 2011	45

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Podíl uchazečů o zaměstnání k populaci ČR v roce 2011.....	35
Tabulka 2 – skutečné četnosti ekonomicky aktivních obyvatel ČR v roce 2011	40
Tabulka 3 – očekávané četnosti ekonomicky aktivních obyvatel ČR v roce 2011.....	41
Tabulka 4 – Pearsonova statistika.....	41
Tabulka 5 - věrohodnostní poměr.....	42
Tabulka 6- stupně volnosti a hranice.....	42

Úvod

Tématem této bakalářské práce je souvislost mezi nezaměstnaností a dosaženým vzděláním. Rozhodla jsem se v ní zkoumat úroveň vzdělání nezaměstnaných osob a zjistit, zda existuje spojitost mezi počtem nezaměstnaných lidí a jejich vzděláním, a to jak u základního, středoškolského i vysokoškolského vzdělání.

Důležitým faktorem uplatnění na trhu práce je právě úroveň dosaženého vzdělání. Jako první hranice se jeví středoškolské vzdělání, kdy lidé se s tímto vzděláním potýkají na trhu práce s významně menšími problémy než lidé se vzděláním nižším. Stejně tak je hraniční vzdělání vysokoškolské, přičemž je pro takto vzdělané lidi situace na trhu mnohem stabilnější než pro ostatní pracující. Vzhledem k tomu, že vzdělání není jen rozvojem intelektu, ale procvičuje i vůli, rozvoj citů, a výrazně ovlivňuje mravní rozvoj osobnosti (Dvořáček, 2001), přičemž od více vzdělaných studentů je stále více očekáváno, že budou více zodpovědní i ve studijních aktivitách nutných v zaměstnání (Schomburg a Teichler, 2007), je po vzdělaných lidech mnohem větší poptávka na trhu.

Různé studie (například Mincer 1991) uvádějí, že vyšší úroveň vzdělání bude úměrná nižší nezaměstnanosti. V rámci této práce toto tvrzení ověřím na vzorku dat obyvatel České republiky. Vzdělání pracovníci si užijí alespoň tři základní výhody oproti méně vzdělaným pracovníkům na trhu práce, a to vyšší mzdy, větší šanci na povýšení a stabilnější pracovní pozici (Mincer, 1991).

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části budou popsány pojmy související s nezaměstnaností, vzděláním, jejich vztahem a další faktory, které nezaměstnanost ovlivňují. Tato část by měla dodat veškeré teoretické informace, nutné k chápání samotné analýzy dat v praktické části.

V praktické části si určím hypotézu a zaměřím se na data získaná z Českého statistického úřadu, která budu zkoumat, popisovat a statistickými a analytickými metodami následně zjišťovat, zda a jaký vztah spolu vzdělání a nezaměstnanost mají, tedy zda je hypotéza pravdivá, či nikoli.

Během celého tohoto procesu budu využívat program MS Excel, který umožňuje využívání různých analytických metod, jako třeba využití testu závislosti dvou kategorií proměnných, v mém případě nezaměstnanosti a dosaženého vzdělání.

1 Teoretická část

Tato část práce popisuje pojmy související s nezaměstnaností, vzděláním, jejich vztah a další faktory, které nezaměstnanost ovlivňují.

1.1 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost patří k jevům, kterým je v moderní ekonomii věnována zvýšená pozornost, o její významnosti svědčí i to, že od třicátých let 20. století je nezaměstnanost jedním z prioritních témat, na které se orientuje hospodářská politika (Fuchs, 2002). Ve větším měřítku se nezaměstnanost rozvíjí jen v ekonomicky vyspělých společnostech (Martincová, 2002). Nezaměstnanost představovala a představuje jeden z nejdiskutovanějších jevů tržních hospodářství (Buchtová, 2002) a i přesto, že v dnešní době je míra nezaměstnanosti považována za nízkou a počet pracovních pozic neustále vzrůstá, jedná se stále o závažné téma. Faktem však zůstává, že míra nezaměstnanosti neustále kolísá (Layard et al., 2005).

Nezaměstnanost je úzce spjata s ekonomikou. Již v začátcích svého vývoje ekonomie musela reagovat na nezaměstnanost, s neustále zhoršujícími se sociálními podmínkami u širokých vrstev a narůstající bídou v období průmyslové revoluce, ekonomie začala pozorovat nezaměstnanost (Fuchs, 2002). Jako první analyzoval nezaměstnanost jako makroekonomický problém J. M. Keynes, kde vyjadřuje „problém zaměstnanosti“. Pokud nezaměstnanost na jedné straně pomáhá kapitalismu, tedy vyvíjí tlak na mzdy či vyžaduje rychlé rezervy pracovních sil, tak pro něj musí představovat i riziko na straně druhé, neboť mimo jiné například zvyšuje sociální rozpory ve společnosti (Keynes, 1963).

Pro trh práce a ekonomiku jako celek je do určité míry nezaměstnanost zdravá, je vlastně jakýmsi výrazem určité konkurence na trhu práce, která pomáhá udržovat cenu i kvalitu komodity na ideální úrovni (Kaczor, 2013). Přičemž nezaměstnaný je ten, který je práce schopný, ochotný do určité doby do práce nastoupit, který nemá placené zaměstnání ani sebezaměstnání, ale aktivně jej hledá (Brožová, 2012).

Nezaměstnané osoby jsou osoby starší 15 let, které zároveň nepracují za peněží ani naturální mzdu, jsou registrováni na úřadu práce, či jinak aktivně hledají práci a jsou připraveni k nástupu do práce nejpozději do 14 dnů. Pokud nejsou zaměstnaní a nesplňují tyto podmínky, mluvíme o osobách mimo pracovní sílu, jde většinou o děti, studenty, důchodce, dlouhodobě nemocné osoby, osoby invalidní nebo ty na rodičovské dovolené (Kuchař, 2007).

Nezaměstnaná osoba je definovaná jako osoba, která je práce schopná, nemá vládu nad výrobními prostředky a je nucena k hledání obživy na základě pracovní smlouvy, stejně tak jako osoba, která o práci přišla a nemůže jinou nalézt z objektivních důvodů, tedy nemůže najít práci, která by byla přiměřená pozici předchozí, za podobnou mzdu, s obdobnou pracovní dobou a na blízkém místě (Peterka, 1934).

Je tedy podstatné, že mnoho lidí je nezaměstnaných právě proto, že nenašli „přiměřenou“ práci. Přiměřenost práce je stanovena legislativně, ovšem však s jistou vůlí, jsou tedy akceptovány i určité osobní důvody, jako právě neochota přijmout práci nevhodnou co se týče kvalifikace, výše výdělku, životní zkušenosti osoby či místa zaměstnání (Mareš, 1998).

S tím se pojí pojmy dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost. U nedobrovolné nezaměstnanosti se jedná o důsledek nedostatečné pružnosti mezd (Fuchs, 2002), z důvodu regulace mezd, které určují firmy podle platových tarifů a stát, který je reguluje například minimální výší mzdy (Martincová, 2002), vzniká tedy přebytek osob, které jsou za určitou mzdu ochotni pracovat, ale není pro ně pracovní příležitost. (Fuchs, 2002) Jde tedy o stav, kdy je počet volných pracovních sil mnohem větší, než počet volných pracovních míst.

V teorii plné zaměstnanosti se jedná o nerovnovážný jev, vytrvalost a chování závisí na tom, jak a jak rychle se trhy přizpůsobují šokům, a jak velké a časté tyto otřesy jsou. Rychlejší inflace nebo vyšší ceny mohou omezit nedobrovolnou nezaměstnanost (Tobin, 1995). Dobrovolně nezaměstnaní jsou pak ti, kteří nejsou za danou mzdu ochotni pracovat, či upřednostňují volný čas (Fuchs, 2002). Dobrovolná nezaměstnanost vzniká v případě, že pracovní jednotka nemůže či nechce přistoupit na odměnu, která odpovídá a je připisována její mezní produktivitě (Keynes, 1963).

1.1.1 Pojmy spojené s nezaměstnaností

Dlouhodobá nezaměstnanost – období kdy osoba nemůže získat zaměstnání delší než rok. Je nejen spojena s ekonomickými náklady, ale má negativní dopady i na manželství, společenské postavení nezaměstnaného, zvyšuje se alkoholismus, počet sebevražd, atd. (Pavelka et al., 2011). Dlouhodobá nezaměstnanost se časem může vyvíjet v důsledku změn technologií, skladby pracovní síly a institucionálních charakteristik trhu práce (Mocan, 1999).

Frikční nezaměstnanost - nezaměstnanost způsobená neustálým pohybem lidí v rámci pracovních příležitostí sem ti, kteří hledají svou první práci, stejně tak jako ti, co byli nuceni pracoviště opustit kvůli likvidaci, stěhování, nebo práci opustili dobrovolně a hledají lepší místo (Fuchs, 2002), neboť přechod mezi zaměstnáními

nemůže probíhat bez určitého prodlení, takže vždy budou existovat nepoužité zdroje mezi zaměstnáními (Keynes, 1963).

Nezaměstnanost cyklická – Objevuje se většinou v rámci celé ekonomiky, nejedná se tedy o nedostatek pracovníků v určitém sektoru či regionu, ale spíše celoplošně (Martincová, 2002). Je spojena s cyklem ekonomického vývoje, projeví se převážně v jisté fázi cyklu (recese) a je úzce spjata se ztrátou práce z důvodu malého odbytu statku (Mareš, 1998).

Nezaměstnanost strukturální – Způsobena rozporem mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce. Často vzniká při nahrazování lidských zdrojů technikou (Mareš, 1998). Tento nesoulad se může vytvořit i když je narůstající poptávka po určitém druhu práce, zatímco poptávka po jiném druhu klesá, přičemž se nabídka dostatečně rychle nepřizpůsobí. Některé sektory tak upadají, jiné rostou a vzniká tak nerovnováha mezi nimi (Martincová, 2002).

Důležitým pojmem je **míra nezaměstnanosti**, ta může být obecná nebo specifická a je určena podílem nezaměstnaných a práce schopné populace. U obecné míry nezaměstnanosti se zohledňují faktory, které ovlivňují ekonomiku jako celek, zatímco specifická míra nezaměstnanosti je vždy pouze pro jisté kategorie osob (Mareš, 1998). Dle ČSÚ je míra nezaměstnanosti počítána jako podíl nezaměstnaných k ekonomicky aktivním (součet zaměstnaných a nezaměstnaných). Dále je tato míra očišťována od sezónních vlivů pro její přesnější výsledek, neboť počasí nebo rozdílný počet dnů v daném období by mohly statistické výsledky ovlivňovat (ČSÚ, 2014).

Vzhledem k negativním dopadům nezaměstnanosti, se vlády vždy snaží o co nejnížší míru nezaměstnanosti (Martincová, 2002). Této snaze odpovídá i teorie plné zaměstnanosti, ve které jde o snížení míry nezaměstnanosti na takovou úroveň, aby svým rozsahem nijak neohrožovala kapitalismus (Keynes, 1963). V případě že jsou trhy práce a výrobků v rovnováze mluvíme o takzvané přirozené míře nezaměstnanosti, při ní je inflace stabilní, bez potřeby zrychlovat nebo zpomalovat, a je tak nejnížší možnou mírou nezaměstnanosti, která se dá udržet (Martincová, 2002).

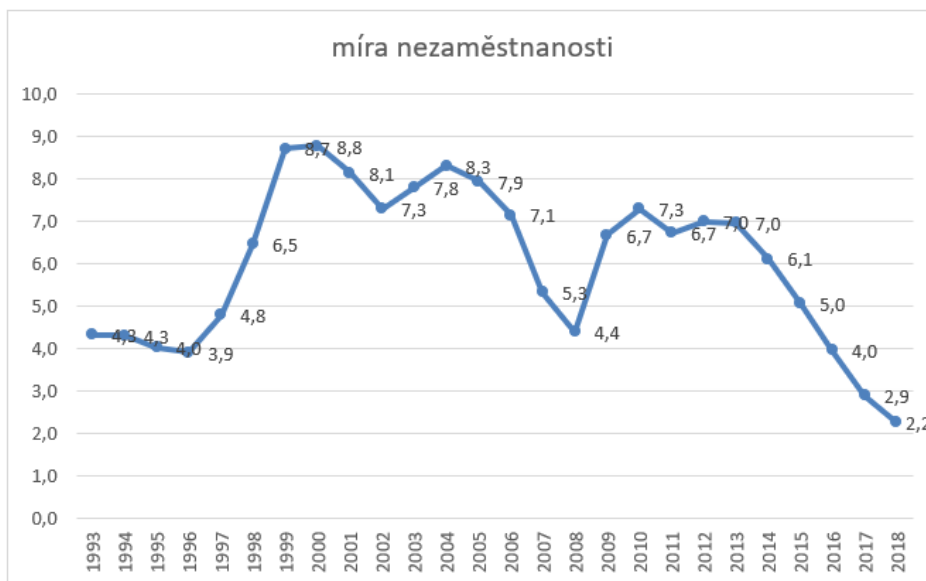
1.1.2 Nezaměstnanost v historii a dnes

V Evropě se nezaměstnanost začala ve větší míře vyskytovat až začátkem 19. století. V období do roku 1914 se střídalo období recese a prosperity, v období recese narůstal počet nezaměstnaných, díky regulačním mechanismům zlatého standartu nikdy tato období netrvala déle než několik měsíců (Martincová, 2002). Zlomem pro tento cyklus byla první světová válka, díky ní sice byla nezaměstnanost v podstatě

nulová, ale po skončení války nastala deprese v letech 1920-1921, ta se důrazně opakovala a vrcholu dosáhla v třicátých letech. Výše nezaměstnanosti v období krize Československo zasáhla takovou silou, že vedla k popularitě ideologie plné zaměstnanosti za každou cenu. V této době nejenže klesala zaměstnanost, ale i mzdy pracujících (Mareš, 1998). A tak zaměstnanost v roce 1934 klesla na pouhých 75% (Kárník, 2002).

V letech 1948-1966 se dařilo většině průmyslově vyspělým zemím dosahovat plné zaměstnanosti. V 60. letech však nezaměstnanost začala stoupat a vzhledem k cyklické charakteristice každou další recesí nezaměstnanost neustále stoupala, a tak od 70. let nebylo možné udržet plnou zaměstnanost a vyšší míra nezaměstnanosti se tak stává v mnohých zemích běžným jevem (Mareš, 1998). Důvodem pro tento jev byl fakt, že podniky se nechtěly dále rozrůstat, a tak nenabíraly nové pracovní síly. V 80. letech se z důvodu velmi nízkého technologického postupu v Evropských zemích cyklická nezaměstnanost změnila spíše na strukturální. Převážně stoupala nezaměstnanost u mladých lidí a žen (Martincová, 2002).

Vývoj míry nezaměstnanosti v České republice od roku 1993 můžeme sledovat na grafu (viz Obrázek 1). Je zde jasně znázorněno, že poměrně nízká míra nezaměstnanosti, která v roce 1996 dosahovala pouhých 3,9%, v dalších letech rychle stoupá a v roce 2000 vyšplhala až na 8,8% a kolem hladiny 8% se pohybovala i v následujících letech. To mohlo být způsobeno neschopností ekonomiky dostatečně absorbovat nezaměstnané jedince, z důvodu poměrně nízkého, růstem reálného hrubého domácího produktu (Pavelka et al., 2011). Následuje fáze prosperity, kdy v roce 2008 dosahuje míra nezaměstnanosti pouhých 4,4%, poté přichází opět recese, která vrcholí v roce 2010 mírou 7,3% a podobné hodnoty trvají až do roku 2013, od té doby až po současnost nezaměstnanost klesá.

Obrázek 1 – Míra nezaměstnanosti od roku 1993 do roku 2018

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

1.2 Vzdělání a jeho vztah s nezaměstnaností

Vzdělání můžeme dle (Pavelka et al., 2011) rozdělit do čtyř skupin a to na:

- Osoby se základním vzděláním
- Osoby se středoškolským vzděláním bez maturity
- Osoby se středoškolským vzděláním s maturitou
- Osoby s vysokoškolským vzděláním

Hlavním cílem primárního školství je naučit každého určitému standartu vzdělání a základní gramotnosti. Dále by však mělo napomáhat rozvíjení snahy získávat dovednosti, schopnosti a znalosti a motivovat k dalšímu vzdělávání.

Co se sekundárního vzdělání týče, středoškoláků neustále přibývá. Jedná se však o absolventy s nezaměřeným vzděláním s maturitou, řemeslné obory studuje jen velmi málo studentů a trh práce nezvládá dostatečně pojmout takto nespecializované absolventy.

Terciální vzdělání, tedy vysokou školu, by měli navštěvovat uchazeči, kteří vědí, jaký obor chtějí studovat a mají o něj vážný zájem. Ti, co toto nesplňují, pak po absolvování školy těžko hledají uplatnění. Problém však mohou mít i ostatní absolventi, neboť je od nich v současné době vyžadována praxe a velké množství vysokoškoláků se soustředí pouze na studium, a proto nemají žádné praktické zkušenosti (Uhman, 2004).

V posledních letech se ukazuje existence úzké souvislosti vývoje trhu práce, ekonomiky a šancí uplatnit se na trhu práce pro absolventy škol (Zábranská, 2004). Dle americké zprávy, kterou vypracoval (Maloney, 2010) vyšší úroveň vzdělání snižuje šanci na nezaměstnanost, vysokoškolští absolventi mají tak nejnižší míru nezaměstnanost, zatímco u těch, kteří nemají středoškolský diplom, je míra nezaměstnanosti v USA nejvyšší.

Nezaměstnanost, a hlavně ta dlouhodobá se nevyskytuje vždy rovnoměrně, u některých skupin obyvatelstva je vyšší než u jiných. Uvádí se, že co se dosaženého vzdělání týče, je dlouhodobá nezaměstnanost nejvyšší u osob s nízkým vzděláním (Pavelka et al., 2011) (Pavelka et al., 2011). Až do roku 2009 klesala míra nezaměstnanosti osob se základním vzděláním, od roku 2010 však dochází k jejímu růstu (Pavelka et al., 2011). Není tak pochyb o tom, že získání lepší pozice na trhu práce v současné době jasně souvisí s kvalitou a množstvím znalostí, které uchazeč může nabídnout. (Kuchař, 2007).

Je pozorovatelné, že problematika nezaměstnanosti klesá s vyšší úrovní vzdělání. Ale i přesto, že je u vysokoškoláků míra nezaměstnanosti nejnižší, je třeba této skupině stále věnovat pozornost, u nich totiž společnost vydala nemalé výdaje, aby umožnila jejich vzdělávání, a tak pokud dochází k dlouhodobé nezaměstnanosti těchto absolventů, jde o značné plýtvání zdroji (Pavelka et al., 2011).

Roste i nezaměstnanost absolventů středních škol s maturitou a vysokých škol, na kterou má vliv třeba špatná skladba učebních oborů škol. Jejich klíčové kompetence nejsou dostatečně rozvíjeny v rámci těchto oborů a firmy mohou v současné době požadovat jiné kvality než ty, které rozvíjí vzdělávací systém (Zábranská, 2004). Sektor terciárního vzdělání je kritizován, že nedostatečně rozvíjí ty schopnosti a znalosti, které jsou po absolventech požadovány v pracovním prostředí. Studenti na vysokých školách pracují spíše individuálně a jsou vedeni k tomu si informace jednoduše zapamatovat a pak je přenášet dále, zatímco zaměstnanci v praxi pracují kolektivně, v týmech, znalosti a zkušenosti spolu sdílí a neustále hledají nové možnosti (Smejkal, 2004).

V současné době je vzdělání často omezováno pouze na profesní a kariérní přípravu a rozšíření vědomostí (Angrová, 2004). Školní vzdělávání se zabývá pouze evidentními znalostmi a dovednostmi a na rozvoj neformálních znalostí zapomíná (Tynjälä, 1999). Je třeba však brát v potaz, že vyšší vzdělání může ovlivňovat i další oblasti života, zvyšuje produktivitu a adaptabilitu v profesích (Angrová, 2004). Nejen současné vzdělání, ale i ochota jej rozvíjet, je podstatným atributem pro lepší pozici na trhu práce (Kuchař, 2007). Zaměstnavatelé očekávají od všech pracovníků

ochotu se i nadále vzdělávat a rozvíjet (Zábranská, 2004), je tak důležité skloubit nejen schopnosti studentů s jejich odbornými znalostmi, ale i se sociálními kompetencemi a jazykovou vybaveností studentů (Smejkalová, 2004).

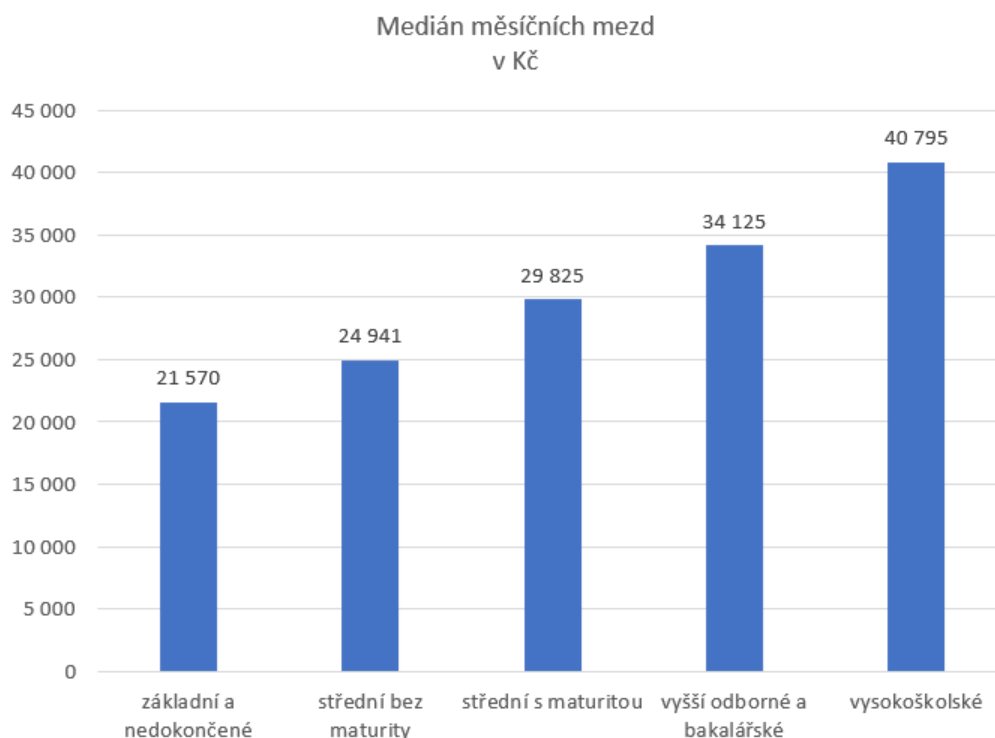
Na absolventy vysokých škol mají zaměstnavatelé výrazně vyšší nároky než na osoby s nižším vzděláním, a to logicky proto, že předpokládají, že tito absolventi mají mnohem lépe rozvinuté dovednosti a vyšší znalosti. Ze stejného důvodu jsou tyto lidé většinou řazeni na řídicí pozice (Smejkalová, 2004). Přesto, že mají velmi dobré teoretické znalosti, většinou postrádají to, co zaměstnavatelé vyžadují nejvíce, a to praktické dovednosti, komunikační a sociální dovednosti, schopnost kooperovat a spolupracovat a kriticky vybírat (Smejkal, 2004). Od poloviny 90. let klade vzdělávací systém váhu na rozvíjení klíčových kompetencí a schopností pro budoucí uplatnění na trhu práce. Jde tedy o rozvíjení schopnosti učit se, a to i po dokončení studia na škole, rozvoj prezentačních a komunikativních schopností, kreativního myšlení, dovednost pracovat ve skupině nebo třeba jak nést odpovědnost (Zábranská, 2004).

Mimo tyto rozvíjené schopnosti jsou čerství absolventi zpravidla více obeznámeni se současnou teorií daných oborů, jsou profesně flexibilnější a mohou mít lepší počítačové a jazykové znalosti. Díky těmto znalostem a schopnostem jsou pak schopni konkurovat na trhu práce vyšším věkovým kategoriím (Zábranská, 2004). Nejdůležitější požadavky zaměstnavatelů na tyto absolventy jsou znalost cizích jazyků, smysl pro kvalitu, ochota se učit, schopnost zacházení s informacemi, nést odpovědnost, adaptabilita, flexibilita a komunikační schopnosti (Smejkalová, 2004).

1.2.1 Mzdy a dosažené vzdělání

Jak souvisí vzdělání a výše mediánu mezd je možné pozorovat na následujícím grafu. Je naprosto zřejmé, že čím vyšší vzdělání, tím vyšší medián měsíčních mezd. Tedy, že jedinci s pouze základním vzděláním vydělávají méně. Medián mezd osob s vysokoškolským vzděláním je dvojnásobný oproti mediánu jedinců se vzděláním základním. Jedná se o všechny druhy zaměstnání, medián se může v jednotlivých okruzích zaměstnání výrazně lišit.

Obrázek 2 – Graf mediánu mezd v roce 2018 v souvislosti s dosaženým vzděláním

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

1.3 Další vlivy na nezaměstnanost

1.3.1 Trh a společnost

Na ideálním trhu práce by mzda vyrovnávala nabídku a poptávku práce, tak aby úprava mezd vždy zaručila plnou zaměstnanost. Trh však není ve skutečnosti ideální, a i v ekonomice, která prosperuje, se vždy nacházejí lidé bez práce (Martincová, 2002).

Společnost má možnost do určité míry trh regulovat. Protože sociální stát umožňuje fungovat lidem i mimo trh práce, například formou sociálních dávek, omezuje tak do určité míry počet osob na tomto trhu. Mimo jiné se mohou vytvářet nová pracovní místa, aby se dosáhlo nižší míry nezaměstnanosti (Mareš, 1998).

Další regulací je zákon o minimální mzdě. Při každém navýšení minimální mzdy v poměru k decilové mzdě roste míra ohrožení osob vyloučením z trhu práce. Je to způsobeno tím, že nové technologie jsou levnější než lidské zdroje (Vokoun, 2017). Z důvodu navyšování minimální mzdy zákonem je tak pro zaměstnavatele výhodnější investovat do technologií, a to může způsobovat navyšování nezaměstnanosti,

ale pouze u méně kvalifikovaných a méně vzdělaných pracovníků (Martincová, 2002).

Zájmy některých zaměstnanců hájí odbory. Jde o organizace pracovníků, které mimo jiné domlouvá pracovní podmínky a platy se zaměstnavateli. Probíhá zde skupinové vyjednávání. Případné neshody zaměstnavatelů a odborů mohou vyústit až v stávky (Martincová, 2002).

Další vliv na míru nezaměstnanosti má i fakt, že vždy je určité procento lidí, které práci hledají a nenachází, ať už krátkodobě nebo po delší časové období. Tento jev může být zapříčiněn například nedostatkem pracovních míst v lokalitě či nedostatečným peněžním ohodnocením pozice.

1.3.2 Věk

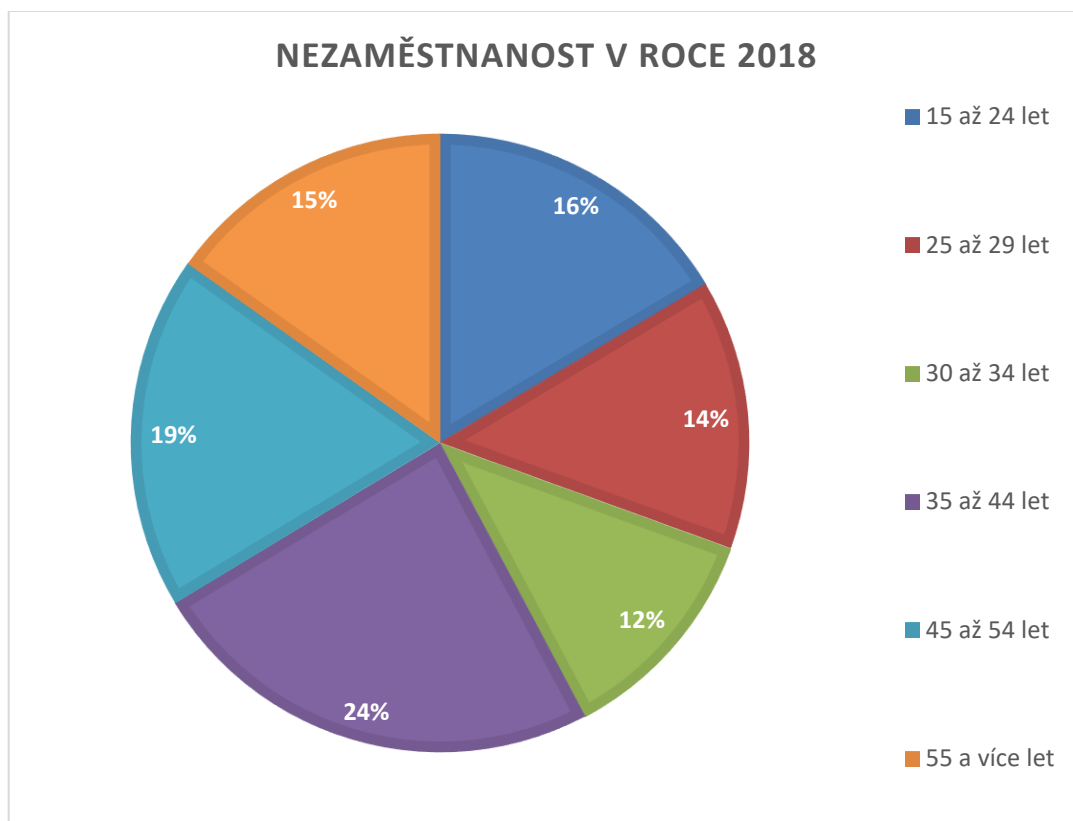
Ekonomicky aktivní obyvatele můžeme rozdělit do skupin právě dle věku. Osoby mladší 15 let považujeme za osoby ekonomicky neaktivní. První skupinou jsou obyvatelé ve věku od 15 do 29 let, u této skupiny je dlouhodobá nezaměstnanost vysokým rizikem, vzhledem k tomu, že většina z nich nikdy nepracovala a nemají vytvořený návyk pracovat. U takto dlouhodobě nezaměstnaných mladých lidí může vznikat frustrace z postavení ve společnosti či názory, že nepracovat je běžné (Pavelka et al., 2011). Dalším problémem je, že takto mladým lidem chybí praxe, kterou zaměstnavatelé často vyžadují. Mladí lidé, hlavně ti, kteří se uchází o své první zaměstnání, jsou často znevýhodněni tím, že mimo zkušenosti a pracovní návyky jim chybí profesní kontakty, usnadňující uplatnění na trhu. (Buchtová, 2002)

V hlavní fázi aktivity se nachází osoby ve věku 30 až 45 let. V tomto období většinou lidé nevydělávají jen sami pro sebe, ale pro celé rodiny, proto dlouhodobější výpadky příjmů těchto osob mohou mít za následek sociální problém celé rodiny (Pavelka et al., 2011).

Lidé na konci produktivního věku mohou být zaměstnavateli považováni za nedostatečně flexibilní. Pro tyto lidi, tedy osoby ve věku od 45 do 60 let, je ztráta zaměstnání nejtěžší. Často se pak zříkají veškeré pracovní ale i společenské aktivity (Hrach et al., 2004). Může zde docházet ke ztrátě sebedůvěry, pocitům bezradnosti, nejistoty a strachu. Ztráta zaměstnání totiž může být velmi rychlá a nečekaná a lidé tak náhle přicházejí o příjem, kontakty a postavení, které si budovali mnoho let. Mají také často horší adaptabilitu na nové životní situace, neboť mají dlouholeté zvyky a stereotypy. A když se jim i přesto podaří najít nové zaměstnání, často obavy a strach přetrvávají. Ty pak mohou omezovat jejich pracovní kreativitu. (Buchtová, 2002)

Český statistický úřad však rozděluje ekonomicky aktivní obyvatelstvo do menších skupin, viz graf (obrázek 3). Na základě grafu dat z ČSÚ je viditelné, že nejvyšší podíl nezaměstnaných osob v současné době tvoří osoby ve věku 35 až 44 let a dále osoby ve věku 45 až 54 let. Naopak nejméně nezaměstnaných je ve věku 30 až 34let, tedy osoby na vrcholu své ekonomické aktivity (ČSÚ, 2020).

Obrázek 3 - Podíl nezaměstnaných dle věku v České republice v roce 2018

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

1.3.3 Pohlaví

Nezaměstnanost žen je v průměru vyšší než u mužů. Jedním z faktorů, ovlivňujících tento fakt je, že většina žen ve svém plodném věku dříve či později odchází za svými mateřskými povinnostmi, a to jejich pozici na trhu práce ohrožuje (Kuchař, 2007). Vyšší míra nezaměstnanosti žen je problémem po celém světě. Zaměstnavatelé upřednostňují zaměstnávat muže, protože se nevěnují péči o domácnost a mají větší územní mobilitu (Hrach et al., 2004).

Ženy bývají více zaměstnávány na pracovních pozicích, které nevyžadují vysokou kvalifikaci, a to i přesto že často mají vyšší úroveň vzdělání než muži (Nagore, 2017). Vzdělání však pro ženy představuje výhodu při snaze vrátit se zpět do zaměstnání. A

tak v současné době ženy často odkládají první dítě do doby, než budou mít základy pro kariéru, tedy právě dostatečné vzdělání (Hrach et al., 2004).

Zaměstnavatelé často váhají při zaměstnávání mladé maminky, neboť je zde jasně vyšší předpoklad, že žena bude muset z určitých důvodů být občas doma s dětmi (Kuchař, 2007). Často tak ženy využívají finanční podpory či částečných pracovních úvazků, aby se mohly starat zároveň o domácnost (Hrach et al., 2004). V mnoha zemích se tento problém snaží řešit pružnou či zkrácenou pracovní dobou, dalším řešením by mohla být finanční a politická podpora žen (Buchtová, 2002).

Dle studie (Artazcoz et al., 2004), jsou ženy častěji než muži nezaměstnaný déle než 2 roky. Ženy bývají při propouštění často první na řadě a jejich návrat na trh práce je často náročný, a to i v případě pouhého přerušení práce z důvodu mateřství (Mareš, 1998).

Jejich počáteční mzdy jsou nižší než u mužů (Nagore, 2017). Polovina nezaměstnaných žen však na rozdíl od většiny mužů v době nezaměstnanosti pobírá nějakou formu kompenzace, převážně mateřskou dovolenou (Artazcoz et al., 2004).

1.3.4 Demografie

Demografická struktura je do jisté míry předvídatelná a představuje jeden z důležitých determinantů vývoje na trhu práce. Zde hraje roli porodnost a migrace obyvatelstva (Kuchař, 2007).

1.3.5 Kraje

Míra nezaměstnanosti se v jednotlivých krajích České republiky výrazně liší. Hodnoty, kterých nabývala v roce 2018 v rámci krajů jsou zobrazeny na *obrázku 4*. Mezi nezaměstnaností v Ústeckém a Jihočeském kraji můžeme pozorovat velký rozdíl, hlavním faktorem, který tyto regionální faktory ovlivňuje je právě úroveň vzdělání v daném kraji. Od konce éry centrálně plánované ekonomiky, kdy v Ústeckém kraji byla poměrně nízká úroveň vzdělání, se moc nezměnilo, na druhou stranu v Jihočeském kraji se úroveň vzdělání po celou dobu drží na celorepublikovém průměru (Soběhart a Stellner, 2017).

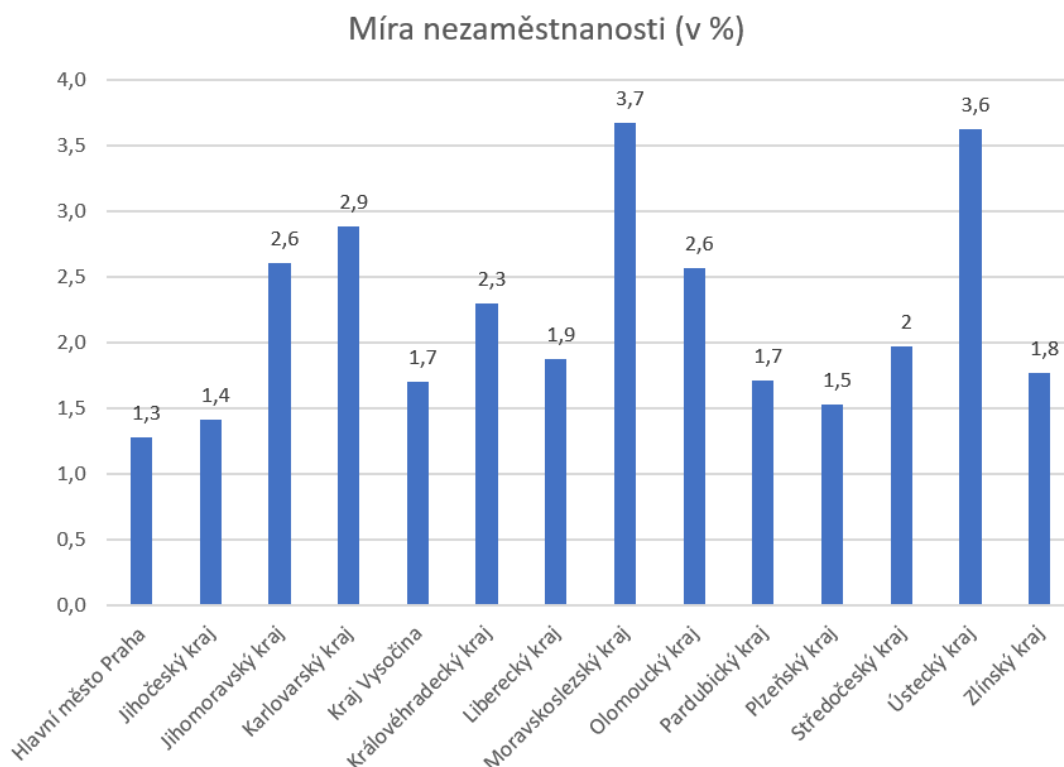
V Ústeckém kraji je také nejhorší vzdělanostní struktura v celé České republice. Z důvodu migrace, která byla podporována státem, přicházeli za prací v těžkém průmyslu do kraje méně vzdělaní pracovníci, ti s vyšším vzděláním naopak migrovali za prací

jinam. Důsledkem je nejmenší podíl nejen vysokoškoláků ale i absolventů vyšších odborných škol a maturantů (Kačírek, 2004).

V Ústeckém kraji také docházelo k velkému nárůstu míry nezaměstnanosti v roce 1997, kdy banky a velké podniky začaly propouštět zaměstnance z důvodu přebytečných pracovních sil, důvodem byl nárůst zahraničních pracovníků. Poměr minimální mzdy a výše sociálních dávek nahrával nezaměstnanosti, neboť minimální mzda nebyla dostatečnou motivací k hledání nového místa na trhu práce a lidé tak raději pobírali sociální dávky (Soběhart a Stellner, 2017). V současné době jsou v Ústeckém kraji největší dlouhodobě nezaměstnanou skupinou mladí nekvalifikovaní pracovníci s nízkou úrovní vzdělání (Hrach et al., 2004).

Mezi kraje s nízkou dynamikou růstu pak patří kraj Pardubický, Zlínský nebo třeba Královéhradecký. V těchto krajích je velké množství malých obcí, mikroregionů, ve kterých zaostává ekonomický rozvoj. Krajská města se sice mají rozvoj velmi dobrý, ale chybí zde další rozvojová centra (Kovárník, 2006).

Obrázek 4 – Míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v roce 2018

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

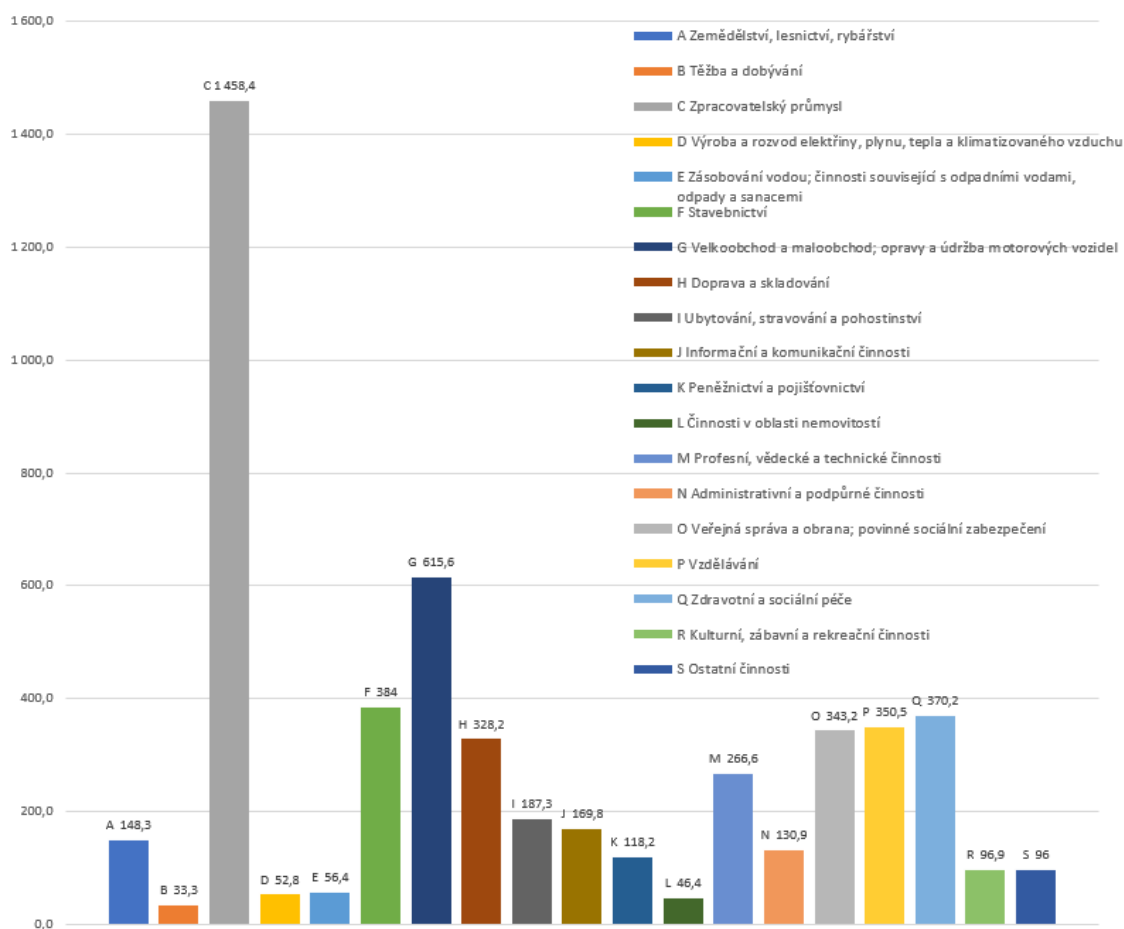
1.3.6 Ekonomické činnosti

Během 20. století byla česká ekonomika převážně průmyslově-zemědělská. V meziválečném období patřila Československá republika mezi nejrozvinutější země Evropy a značně se zde projevovaly modernizační procesy, tedy procesy urbanizace, industrializace, sociálních změn a demografické revoluce. V tomto období začala klesat zaměstnanost v zemědělství, a začal nárůst zaměstnanců terciálního sektoru, který pak trval i během 30. let, kdy nejvíce lidí začínalo pracovat v obchodě a peněžnictví. Po válce byla československá ekonomika ovlivňována socializačními opatřeními a postupně tak docházelo k znárodňování velkých průmyslových podniků, dolů a bank.

Další ekonomický vývoj ovládl systém centrálního plánování. Obrovský nárůst probíhal v průmyslových odvětvích, a to především strojírenském, energetickém a chemickém průmyslu, až do konce 50. let.

Neustále probíhal pokles zaměstnanosti v zemědělství a v 60. letech se pracovníci začali přesouvat do odvětví služeb. Tento nárůst pozvolna pokračoval a v roce 1992 byl v terciálním sektoru největší podíl pracovních sil. Tento stav se postupně ustálil, lidé se přestali přesouvat mezi sektory, ale začaly pohyby zaměstnanců uvnitř sektorů na profesionální a oborové úrovni. (Kuchař, 2007)

Obrázek 5 – graf zaměstnaných v roce 2018 dle ekonomické činnosti (v tis.)

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

Na základě grafu dat z roku 2018, kde je zobrazen počet obyvatel (v tisících) zaměstnaných v jednotlivých odvětvích, můžeme pozorovat, že nejvíce lidí je v současné době zaměstnáno ve zpracovatelském průmyslu, jedná se o necelých 28% všech zaměstnaných osob v České republice. Do zpracovatelského průmyslu patří například výroba potravin, textilu, papíru, léčiv či elektrických výrobků (Český statistický úřad a Odbor obecné metodiky, 2008). Další ekonomickou činností s vysokým počtem zaměstnaných je velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel, jedná se tedy třeba o prodej a opravu osobních a nákladních automobilů či motocyklů.

Zhruba stejné množství osob je zaměstnáno v odvětvích stavebnictví, dopravy a skladování, veřejné správy a obrany, vzdělávání a zdravotní a sociální péče. Zde se počet zaměstnaných pohybuje kolem 7% v každém jednotlivém odvětví. Na druhou stranu je nejméně lidí zaměstnáno v těžbě a dobývání. Dále se nevelký počet obyvatel ČR živí ekonomickými činnostmi v oblasti nemovitostí, rozvodů elektřiny a plynu, či zásobování vodou, kde se počet zaměstnaných pohybuje kolem 1%.

Do ostatních činností spadají třeba opravy počítačů, výrobků pro osobní potřebu a domácnost a komunikačních zařízeních, či poskytování osobních služeb jako jsou kadeřnické, kosmetické či tetovací služby (Český statistický úřad a Odbor obecné metodiky, 2008).

1.3.7 Etnické skupiny

Dle definice (ČSÚ, 2020a) se národností rozumí *příslušnost k národu, národnostní nebo etnické menšině*. Dále definuje, že *každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Pro určení národnosti není rozhodující mateřská řeč, ani řeč, kterou občan převážně používá nebo lépe ovládá, ale jeho vlastní rozhodnutí*.

Nejpočetnější národnostní menšinou jsou u nás Romové. Jen necelá 2% této menšiny úspěšně absolvuje střední školu s maturitou (Novák, 2004). Velká část jich nedokončí ani základní vzdělání a ani nejeví ochotu se jinak vzdělávat. Neustále zvyšující se nároky na kvalifikovanost pracovníků tak romskému etniku zrovna nepomáhají a najít si práci pro ně výhledově bude nejspíše stále složitější (Buchtová, 2002).

Mají nejen nižší dosažené vzdělání, ale i horší pověst a zdraví. Kombinace všech těchto vlastností má za následek neochotu zaměstnavatelů přijímat tyto jedince na pracovní pozice. Často tak končí v sekundárním sektoru či nezaměstnaní (Mareš, 1998).

Hrozí tak vytváření vlastních uzavřených a izolovaných komunit a společností, a může docházet ke konfrontaci se společností majoritní (Mareš, 1998). Vzniká zde i tlak jak ze strany vlastních kulturních hodnot, tak snahy integrace do majoritní populace, která je ne vždy dostatečně přijímá (Buchtová, 2002).

Dále je zde problém správného určení míry nezaměstnanosti, a to hlavně ze dvou důvodů. Jednak se příslušníci etnické minority neregistrují jako nezaměstnaní. Druhým důvodem je, že se nehlásí ke svému etnickému původu (Mareš, 1998).

2 Metodika

2.1 Cíl a hypotéza

Praktická část práce se zabývá kvantitativní analýzou nezaměstnanosti a vzdělanosti obyvatel České republiky, a hlavně jejich vzájemným vztahem. Jak jsem již zmínila, Mincer ve své studii z roku 1991 uvádí, že čím vyšší je u vzorku dosažené vzdělání, tím nižší je nezaměstnanost. Provedu analýzu dat k zjištění, zda toto tvrzení je stále aktuální. Cílem je zjistit závislost mezi dosaženým vzděláním a nezaměstnaností na základě zkoumání dat získaných z Českého statistického úřadu. Zohledněny budou i ostatní faktory jako jsou věk, délka nezaměstnanosti či demografie. Využíván bude především program MS Excel, jež umožňuje díky svým statistickým funkcím poměrně dobře porovnávat různé kategorie proměnných. Některé závislosti ověřím i systémem SAS.

Základní hypotéza pro tento výzkum zní: **Míra nezaměstnanosti je nižší u lidí s vyšším dosažením vzdělání než míra nezaměstnanosti u osob s nižším vzděláním.** Tedy u jednotlivců se základním vzděláním očekávám vyšší nezaměstnanost než u vysokoškolských absolventů.

Pro samotné testování je nutné si určit hladinu významnosti, jde o pravděpodobnost chyb prvního druhu, označovanou jako α . Obvykle využívanou je pravděpodobnost $\alpha=0,05$ (Řezanková, 2017), kterou použiji i já.

2.2 Data

Veškerá zkoumaná data jsou volně dostupná na webových stránkách ČSÚ. Tato data využívám proto, aby byla zajištěná dostatečná reprezentativnost výsledku a je tak nutné, aby zkoumaný vzorek byl co největší.

Data nejdříve zpracuji, popíši, určím si jejich kategorie, četnost a charakteristiky. Následně budu zkoumat právě závislosti mezi jednotlivými proměnnými. Zaměřím se hlavně na data z roku 2018, některé hodnoty porovnáám i s předchozími roky.

Od prosince roku 1992 provádí Český statistický úřad výběrové šetření pracovních sil (VŠPS), probíhající ve všech okresech České republiky v průběhu celého roku. Cílem výběrového šetření je sběr pravidelných informací o situaci na trhu práce a následná analýza z různých hledisek, zejména ekonomických, demografických a sociálních. Šetření je prováděno pomocí dotazníku v elektronické podobě, aby byla zjištěna potřebná kvalita dat, dotazník je poměrně rozsáhlý (ČSÚ, 2018).

2.3 Metody

Vzhledem k velikosti databáze budu využívat i data mining, jedná se o metodu využívanou pro získání dat z velkých databází obsahující i nepodstatné informace, cílem této metody je vybrat ty informace které jsou zajímavé a podstatné pro výzkum (Hand, 2013).

Dále bude využit χ^2 test v excelu. Chi- Square Test for Independence, tedy Chí-kvadrát test nezávislosti, rozšiřuje chí-kvadrát test dobré shody. Vychází z kontingenční tabulky a ověřuje hypotézu, že dvě nominální proměnné jsou nezávislé, tedy tzv. nulovou hypotézu (Rimarčík, 2007). Hypotézy pak zní následovně:

- Nulová hypotéza H_0 : nezávislost dvou kvalitativních znaků
- Alternativní hypotéza H_1 : závislost dvou kvalitativních znaků

Chí-kvadrát test má následující tvar:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^R \sum_{j=1}^C \frac{(n_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}}$$

Přičemž, bereme v potaz počet řádků (R) a sloupců (C), skutečnou početnost v i -tom řádku a j -tom sloupci (n_{ij}) stejně tak jako očekávanou skutečnost těchto proměnných (E_{ij}) a součet početnosti jak v i -tom řádku (n_i) tak v j -tom sloupci (n_j). Očekávaná skutečnost (E_{ij}) je podíl součinu početností v i -tom a j -tom řádku ku celkovému početnostem (Rimarčík, 2007). Tedy:

$$E_{ij} = \frac{n_i n_j}{n}$$

Pro následovnou Pearsonovu statistiku je nutné si stanovit body volnosti. To je možné ze pomoci následujícího vzorce:

$$(R - 1) \times (C - 1)$$

3 Praktická část

3.1 Seznámení s daty

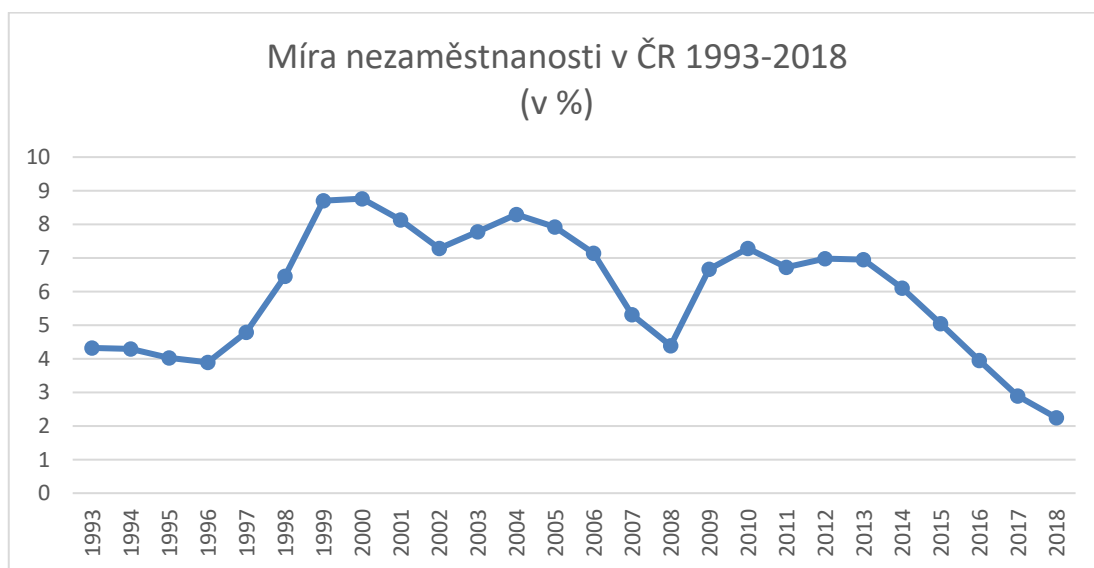
Zvolila jsem si na porovnání tři kraje, které jsem vybrala tak, aby se jejich míra nezaměstnanosti odlišovala a byly tak lépe pozorovatelné výsledky analýzy. První jsem zvolila hlavní město Prahu, protože má, a to nejen v současné době, velmi nízkou míru nezaměstnanosti. Dále jsem vybrala Ústecký kraj, který má tuto míru naopak velmi vysokou a jako třetí kraj jsem vybrala Královéhradecký, kde je míra nezaměstnanosti průměrná.

Veškerá použitá data pochází ze statistik Českého statistického úřadu České republiky.

3.1.1 Nezaměstnanost v ČR

Míra nezaměstnanosti od roku 1993 do roku 2018 zažívala značné výkyvy, přestože od roku 1993 do roku 1996 byla poměrně stabilní, pohybovala se na zhruba 4 %, následně však začala výrazně stoupat a svého vrcholu, tedy téměř 9 %, dosahovala v letech 1999 – 2000. Na krátký čas opět poklesla v roce 2001, a to na 7 %, ale v následujících letech začala opět narůstat. Další, tentokrát výrazný, pokles začal v roce 2005 a nejnižšího bodu dosáhla v roce 2008, kdy se pohybuje těsně nad 4 %. Dalších několik let opět míra stále narůstala, až roku 2016 se křivka dostává pod 4 % a nadále klesá, v roce 2018 tak dosáhla pouhých 2,3% (viz *obrázek 6*).

Obrázek 6 – Míra nezaměstnanosti 1993-2018 v procentech

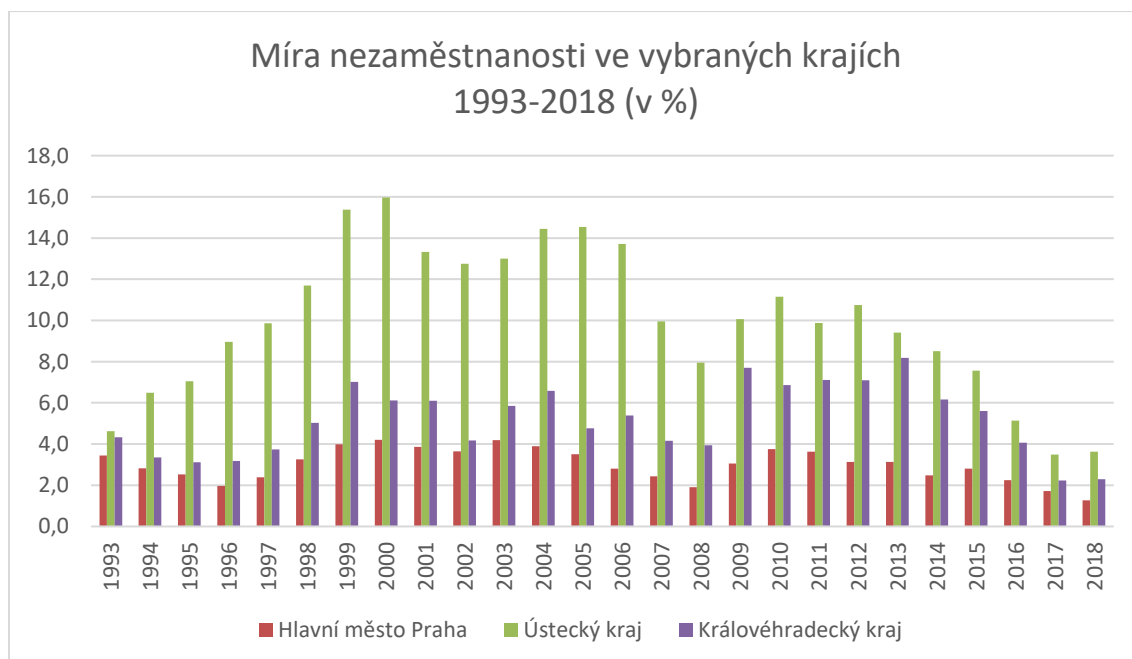
Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

Na grafu (obrázek 7) je pak jasně pozorovatelný rozdíl míry nezaměstnanosti ve vybraných krajích. V roce 1993 se u jednotlivých krajů příliš nelišila, v dalších letech však přichází razantní změny a zvětšující se rozdíly. Zatímco v Praze i v Královéhradeckém kraji nezaměstnanost klesá, v Ústeckém kraji naopak stoupá. Tento jev se však ustálil kolem roku 1995 a toto ustálení trvalo až do roku 2008, v tomto období se poměr nezaměstnanosti jednotlivých krajů příliš nelišil, když klesala nezaměstnanost v jednom kraji, zpravidla klesala i v ostatních krajích, a obráceně.

Kolem roku 2009 však přichází změna, průměrná míra nezaměstnanosti Ústeckého kraje klesala, zato u Královéhradeckého kraje naopak stoupala. V roce 2013 se míra nezaměstnanosti těchto dvou krajů lišila o zhruba 1%, přestože například v roce 2005 byla v Ústeckém kraji téměř 3x vyšší než v kraji Královéhradeckém.

Nejvyšší míry nezaměstnanosti ve sledovaném období (1993-2018) dosahuje Ústecký kraj v roce 2000, a to 16 %, nejnižší dosahuje Praha v roce 2018 s pouhým 1,3 %.

Obrázek 7 – Graf míry nezaměstnanosti ve vybraných krajích 1993-2018

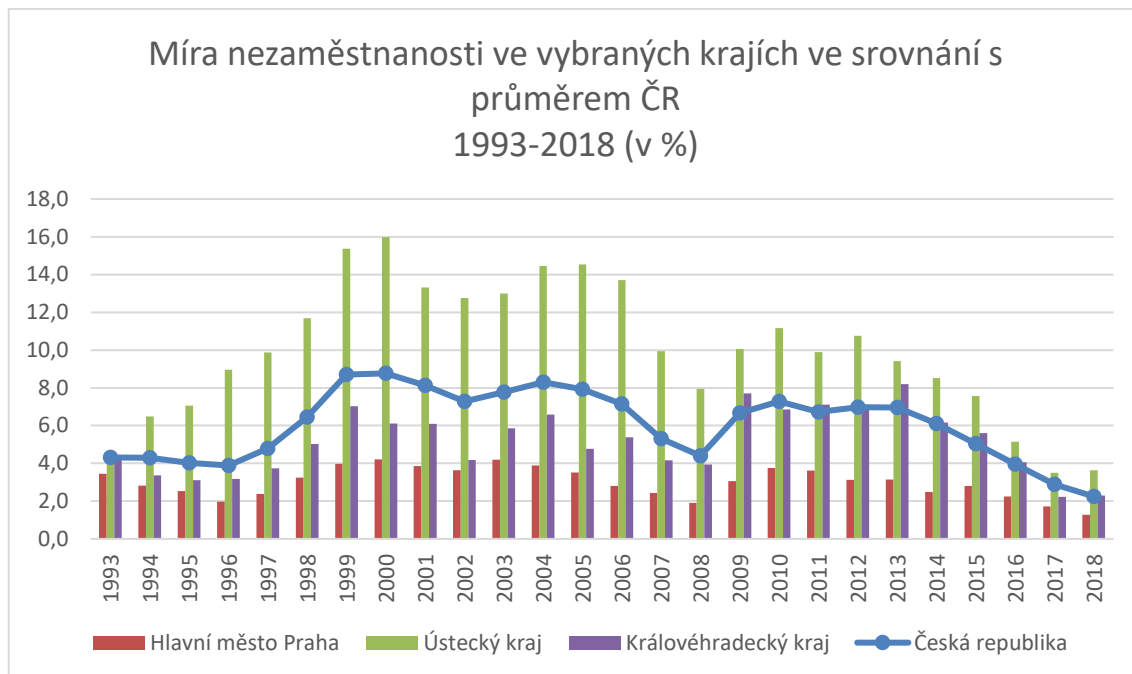
Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

K porovnání míry nezaměstnanosti jednotlivých krajů s celorepublikovým průměrem pomáhá následující graf (obrázek 8). Z něj je pozorovatelné, že Královéhradecký kraj opravdu poměrně dobře odpovídá průměrným hodnotám celé České republiky.

Přestože Ústecký kraj se od této míry, po sledované období, zpravidla odchyluje, v posledních letech se celorepublikovému průměru začal velmi přibližovat. V roce

2017 se dokonce lišil o pouhé 0,5%. Praha se svojí nízkou nezaměstnaností se celé období pohybuje výrazně pod průměrnou mírou nezaměstnanosti ČR.

Obrázek 8 - Graf míry nezaměstnanosti ve vybraných krajích v porovnání s průměrem ČR

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

3.1.2 Vzdělání v ČR

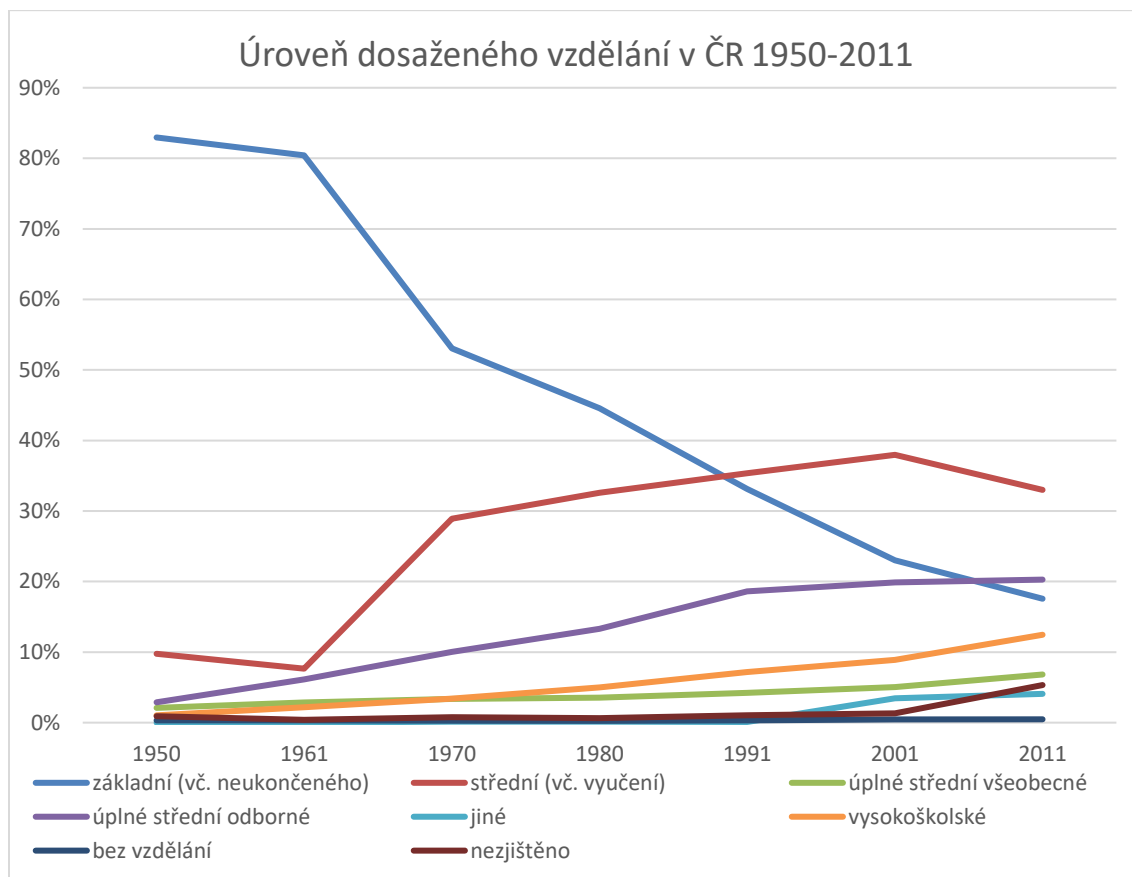
Ke zkoumání úrovně dosaženého vzdělání v ČR jsou použita data dle údajů sčítání lidu, které probíhalo od roku 1950 každých zhruba 10 let až do roku 2011.

Z grafu (*obrázek 9*) je jasně pozorovatelná změna u základní úrovně vzdělání. Procentuální podíl obyvatel České republiky starší 15 let, u kterých je nejvyšší dosažená úroveň vzdělání základní, po celou dobu sledovaného období rapidně klesá.

V roce 1950 více než 80% obyvatel České republiky dosahovalo právě pouze základního vzdělání. To se od roku 1961 začínalo měnit a stále více lidí pokračovalo ve vzdělávání na středních, případně vysokých, školách.

Co se vysokoškolské vzdělání týče, úspěšných absolventů vysokých škol (bez rozdílu bakalářského, magisterského či doktorského studia), lineárně přibývá po celé sledované období. Tedy z 1% obyvatel ČR v roce 1950 se podíl osob s dosažením vysokoškolským vzděláním se v roce 2011 vyšplhal až na 12 %.

Obrázek 9 – graf úrovně dosaženého vzdělání obyvatel ČR 1950-2011

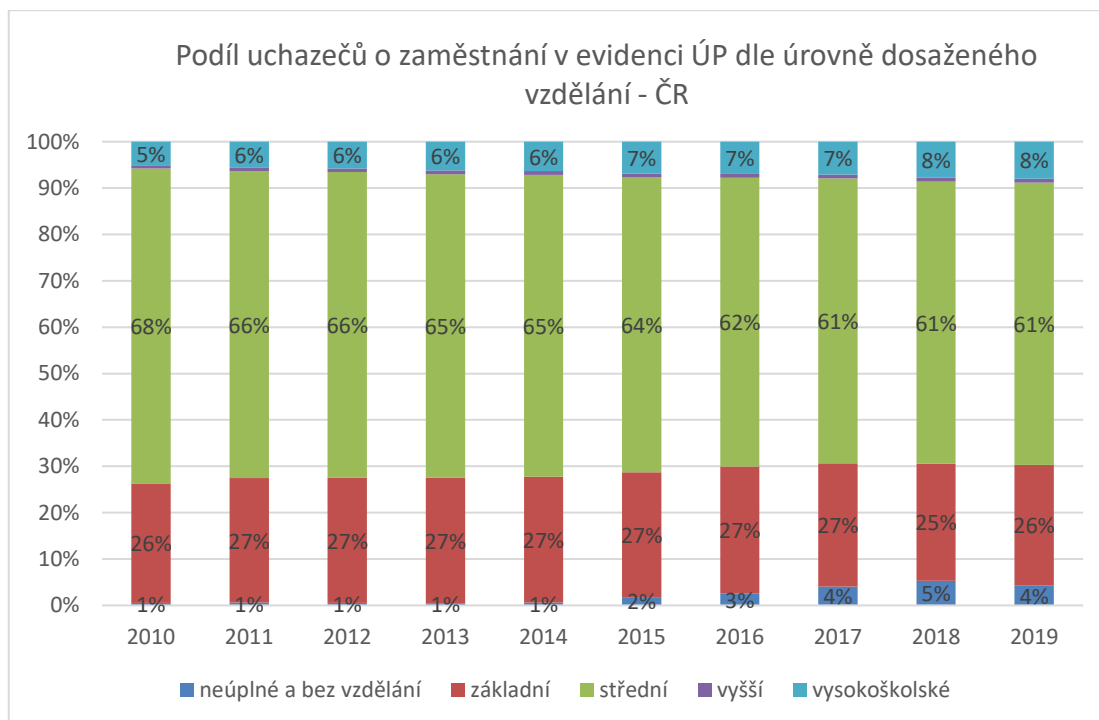

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

3.2 Vliv dosaženého vzdělání na nezaměstnanost

Hlavní zaměřením práce je právě vliv úrovně dosaženého vzdělání na šanci být zaměstnán, respektive nebýt nezaměstnán. V období od roku 2010 do roku 2019 přes 60 % uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP dosahuje středoškolské úrovně vzdělání. Důvodem takto vysokého procenta je fakt, že obyvatel s dosaženým středoškolským vzděláním je v ČR nejvíce. V roce 2011 66% obyvatel České republiky, starších 15 let, mělo nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské, a tak jejich podíl na nezaměstnanosti je nejvyšší.

Obrázek 10 – graf podílu uchazečů o zaměstnání v ČR v roce 2011 dle úrovně vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

Pokud se však tato data srovnají s celou populací ve věku 15 a více let v České republice rozděleného právě dle úrovně dosaženého vzdělání, získá se procento nezaměstnaných, neboli uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce dle úrovně dosaženého vzdělání.

Tato data, stažená k roku 2011, jsou zobrazena v tabulce (*tabulka 1*). Je nutné zdůraznit, že se jedná o uchazeče o zaměstnání, kteří jsou v evidenci úřadu práce, ne tedy o všechny nezaměstnané obyvatele. Stejně tak nebyl brán zřetel na osoby, které sice jsou starší 15 let, ale jejich dosažené vzdělání nebylo během sčítání lidu zjištěno. Z těchto důvodů celková procenta uchazečů neodpovídají úplně přesně míře nezaměstnanosti v tomto roce.

Z dat jasně vyplývá, že přestože nejvíce uchazečů o zaměstnání na úřadě práce mělo středoškolské vzdělání, tvořili tito uchazeči pouze 6% všech osob se střední úrovní vzdělání. Osob se základním vzděláním bylo zapsáno na úřadě práce zhruba 9% ze všech osob této úrovně vzdělání.

U vyšší a vysokoškolské úrovně vzdělání, se tento podíl pohybuje kolem 3%, tedy 3% osob s vyšším či vysokoškolským vzděláním bylo v tomto roce zapsáno na úřadě práce. Což je o 6% méně než u vzdělání základního. Znamená to tedy, že zhruba každý jedenáctý Čech se základním vzděláním byl nezaměstnaný, zatímco s vyšším či vysokoškolským pouze každý třicátý pátý.

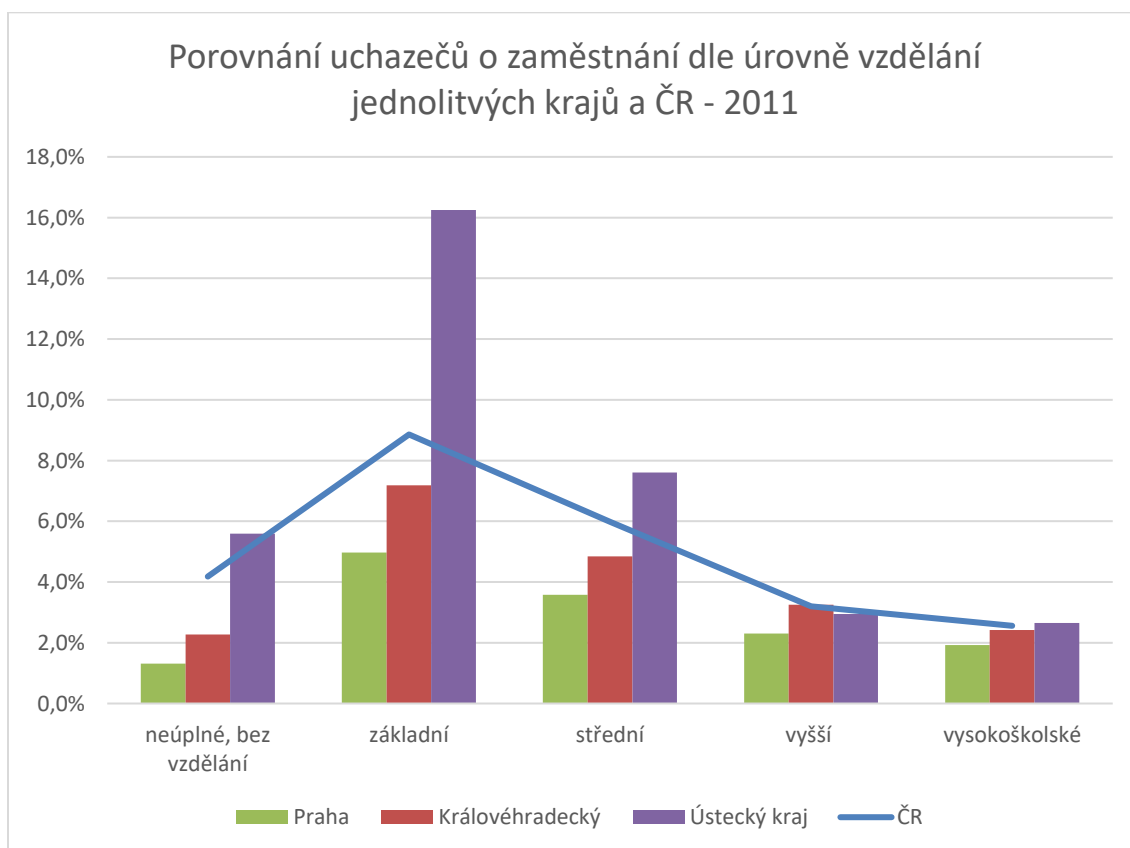
Velmi překvapivý jev se však ukazuje ve skupině s neúplným či žádným vzděláním. Na základě hypotézy se očekává, že zde bude procento nezaměstnaných nejvyšší, ale není tomu tak.

Tabulka 1 – Podíl uchazečů o zaměstnání k populaci ČR v roce 2011

úroveň dosaženého vzdělání v roce 2011	Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let v ČR	Poměr uchazečů k obyvatelstvu
neúplné, bez vzdělání	3 001	71 872	4,2 %
základní	136 615	1 542 114	8,9 %
střední	336 563	5 625 113	6,0 %
vyšší	3 746	117 111	3,2 %
vysokoškolské	28 526	1 114 731	2,6 %
celkem	508 451	8 470 941	6,0 %

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

Obrázek 11- Porovnání uchazečů o zaměstnání dle úrovně vzdělání jednotlivých krajů a ČR - 2011

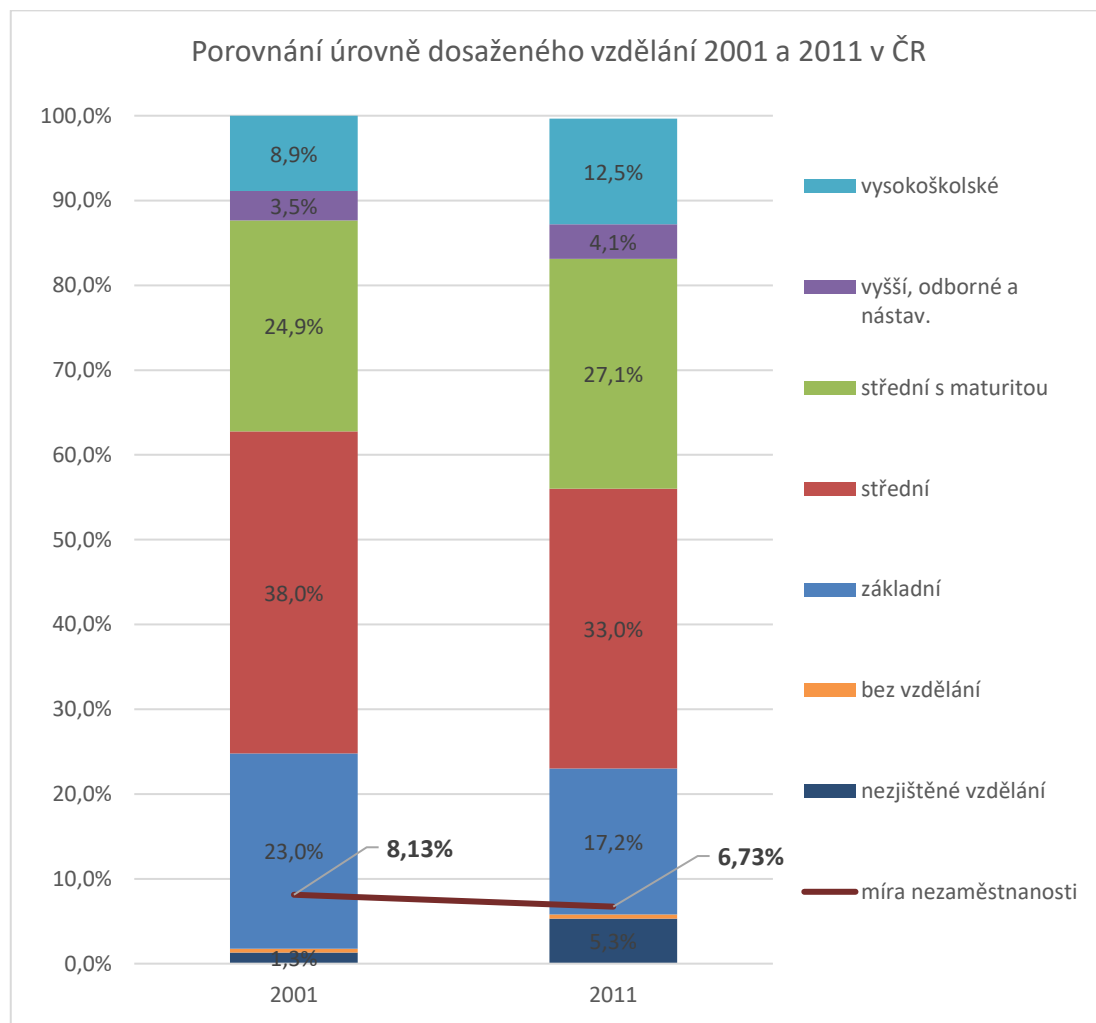
Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

Jak jsem již zmiňovala, používám data úrovně dosaženého vzdělání v ČR dle údajů sčítání lidu, které probíhalo od roku 1950 každých zhruba 10 let až do roku 2011. Aby mé výsledky byly co nejpřesnější, zvolila jsem proto srovnání roku 2001 s rokem 2011, kdy tato sčítání probíhala.

V České republice od roku 2001 do roku 2011 stoupl zastoupení osob s vysokoškolským vzděláním o 3,6%, vyšší o 0,6% a středního s maturitou o 2,5%. Na úkor těchto „vyšších“ úrovní vzdělání poklesl podíl osob se středním vzděláním bez maturity a základním vzděláním.

Pokles míry nezaměstnanosti z 8,1 % v roce 2001 na 6,73% v roce 2011 potvrzuje danou hypotézu. Ukazuje se, že čím větší podíl osob dosahuje vyššího vzdělání, tím nižší je míra nezaměstnanosti.

Obrázek 12 - Porovnání úrovně dosaženého vzdělání 2001 a 2011 v ČR

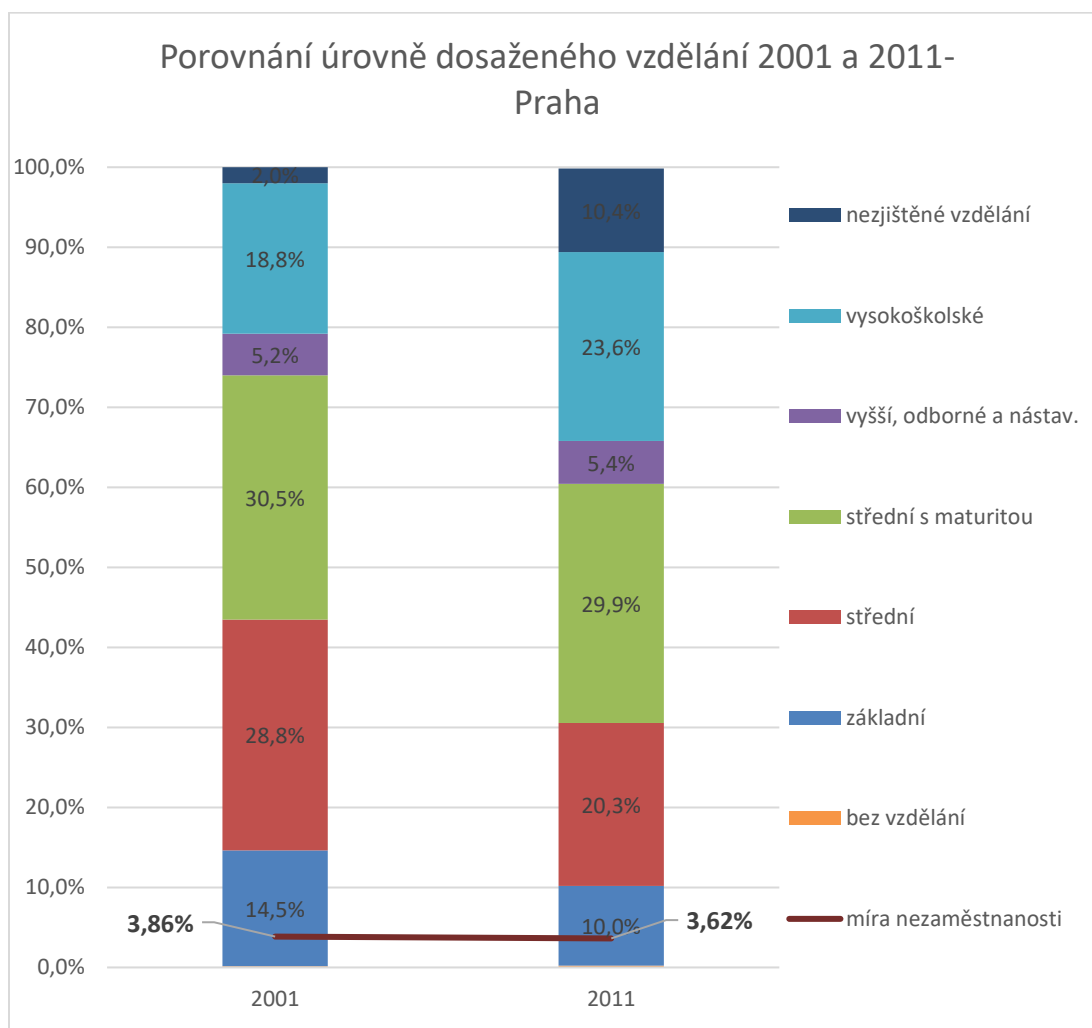
Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

Podrobněji jsem přezkoumala i vybrané kraje.

V Praze bylo podílové zastoupení osob vysokoškolského vzdělání mnohem vyšší než celorepublikový průměr, už v roce 2001 téměř 19% obyvatel mělo dosaženo vysokoškolského vzdělání, o 10 let později byl podíl dokonce 23,6%.

Obecně zde platí, že se úroveň dosaženého vzdělání zvýšila, míra nezaměstnanosti zde však byla nízká již na začátku sledovaného období, její pokles tak nebyl tolik razantní. Ale i tak se zde potvrzuje předpokládaná hypotéza.

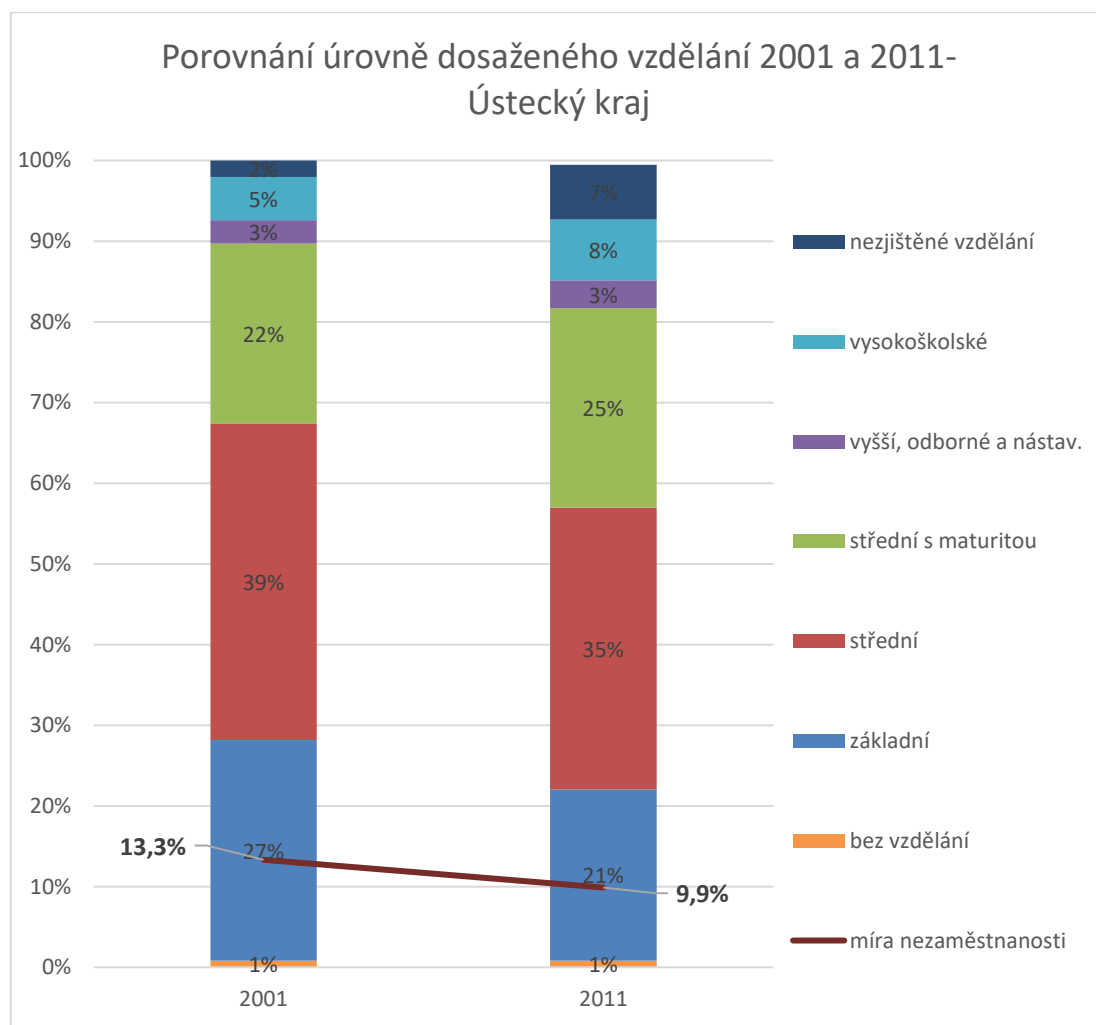
Obrázek 13- Porovnání úrovně dosaženého vzdělání 2001 a 2011- Praha

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

V Ústeckém kraji po dobu sledovaného období klesl podíl osob se základním vzděláním o 6%, o tuto hodnotu stoupl podíl obyvatel s maturitou či vysokou školou. Míra nezaměstnanosti zde klesla o 3,4%, což rovněž potvrzuje hypotézu.

Obrázek 14 - Porovnání úrovně dosaženého vzdělání 2001 a 2011- Ústecký kraj

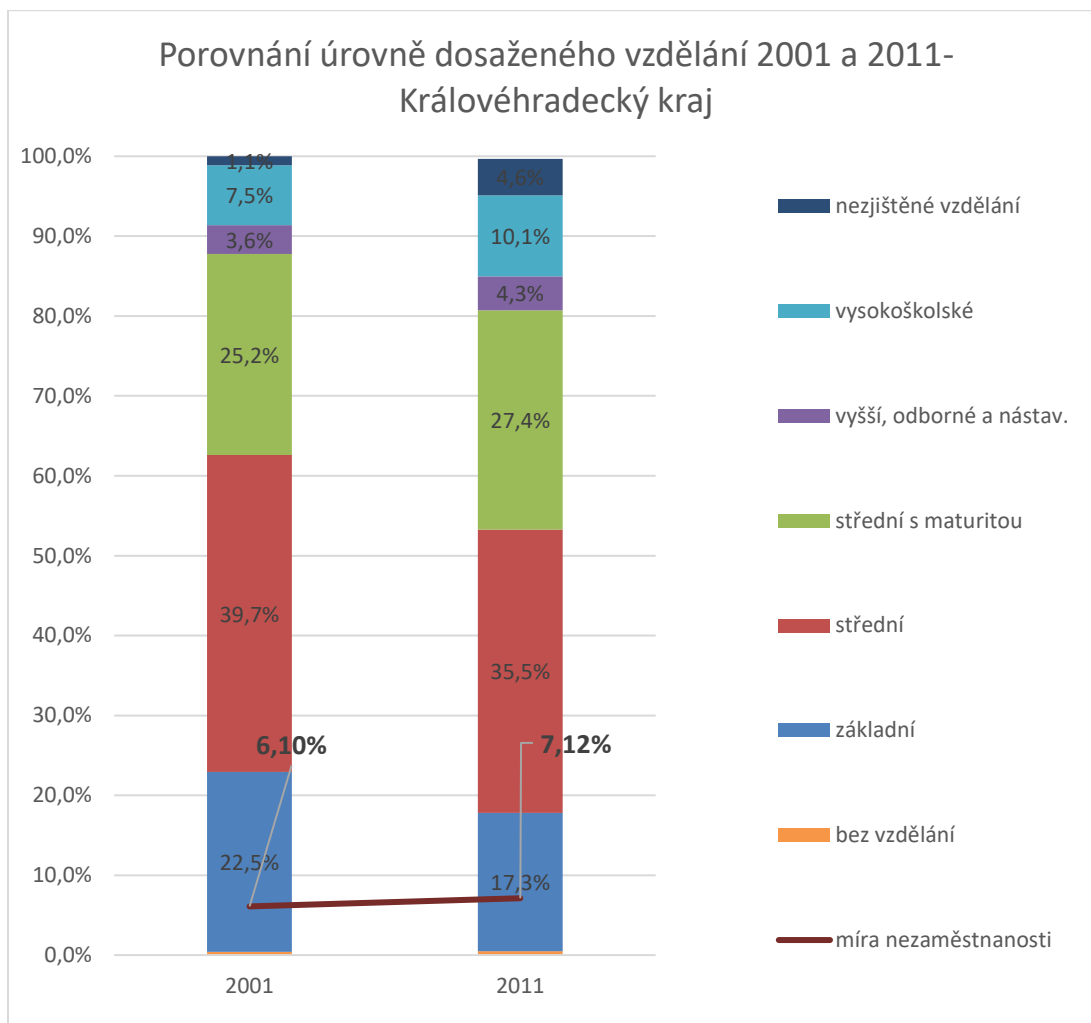

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

Předem daná hypotéza se však vymyká kraj Královéhradecký. V tomto kraji stoupl podíl obyvatel s dosaženou úrovní vysokoškolského vzdělání o 2,6%. Narostl i podíl vyššího a středního vzdělání s maturitou. Logicky tak klesl podíl obyvatel se základním vzděláním, a to o 5,2% a obyvatel se vzděláním středním bez maturity z necelých 40% na 35,5%. Přesto však míra nezaměstnanosti neklesla.

Míra nezaměstnanosti v Královéhradeckém dosahovala na začátku období 6,10%. Na konci sledovaného období, tedy v roce 2011, nejenže míra nepoklesla, jak bylo očekáváno, ale stoupla na 7,12%. Musely zde tedy působit ještě jiné faktory, které tento vývoj ovlivnily.

Obrázek 15 - Porovnání úrovně dosaženého vzdělání 2001 a 2011- Královéhradecký kraj

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

3.2.1 Test závislosti

Na základě předešlých grafů je pozorovatelná závislost nezaměstnanosti na úrovni dosaženého vzdělání, tu jsem se rozhodla ověřit v systému Excel pomocí χ^2 testu nezávislosti.

Nejdříve jsem si určila hypotézy:

- H_0 : zaměstnanost (či nezaměstnanost) nezávisí na dosažené úrovni vzdělání
- H_1 : zaměstnanost (či nezaměstnanost) závisí na dosažené úrovni vzdělání

Dále na základě dat ze sčítání lidu z roku 2011 jsem si vytvořila tabulku (*tabulka 2*) skutečných četností ekonomicky aktivních obyvatel České republiky dle jejich úrovně dosaženého vzdělání a dle toho, zda jsou zaměstnaní či nikoli. V tomto roce bylo v České republice zhruba 5 milionů ekonomicky aktivních obyvatel, z nichž bylo půl milionu nezaměstnaných.

Ekonomicky aktivní obyvatelé jsou zařazeni do skupin dle dosaženého vzdělání následovně:

- bez vzdělání
- základní vč. neukončeného
- střední vč. vyučení (bez maturity)
- úplné střední všeobecné (s maturitou)
- úplné střední odborné (s maturitou)
- nástavbové vzdělání
- vyšší odborné vzdělání
- bakalářské
- magisterské
- doktorské
- nezjištěno

Tabulka 2 – skutečné četnosti ekonomicky aktivních obyvatel ČR v roce 2011

Skutečné četnosti	nezaměstnaní	zaměstnaní	celkem
bez vzdělání	3 982	6 306	10 288
základní vč. neukončeného	109 084	288 612	397 696
střední vč. vyučení (bez maturity)	211 534	1 652 777	1 864 311
úplné střední všeobecné (s maturitou)	31 408	324 005	355 413
úplné střední odborné (s maturitou)	92 876	1 208 559	1 301 435
nástavbové vzdělání	9 813	155 777	165 590
vyšší odborné vzdělání	4 679	79 874	84 553
bakalářské	7 528	118 530	126 058
magisterské	23 242	678 689	701 931
doktorské	620	41 005	41 625
nezjištěno	5 093	26 580	31 673
celkem	499 859	4 580 714	5 080 573

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

Následně jsem na základě reálných (skutečných) četností dopočítla četnosti očekávané, které jsou zobrazeny v *tabulce 3*.

Tabulka 3 – očekávané četnosti ekonomicky aktivních obyvatel ČR v roce 2011

Očekávané četnosti	nezaměstnaní	zaměstnaní
bez vzdělání	1 012	9 276
základní vč. neukončeného	39 128	358 568
střední vč. vyučení (bez maturity)	183 423	1 680 888
úplné střední všeobecné (s maturitou)	34 968	320 445
úplné střední odborné (s maturitou)	128 043	1 173 392
nástavbové vzdělání	16 292	149 298
vyšší odborné vzdělání	8 319	76 234
bakalářské	12 402	113 656
magisterské	69 060	632 871
doktorské	4 095	37 530
nezjištěno	3 116	28 557
p- hodnota	0,0000000	

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

Využitím chí-kvadrát testu byla získaná nulová hodnota, což znamená, že p-hodnota je tak nízká, že ji excel ani nezaznamenal na větší množství desetinných míst, a tak vykazuje nulu. Tato hodnota je výrazně nižší než 5% hladina významnosti závislosti zaměstnanosti na vzdělání, což zamítá hypotézu **H₀** (: zaměstnanost (či nezaměstnanost) nezávisí na dosažené úrovni vzdělání) a potvrzuje se hypotéza **H₁**, zaměstnanost (či nezaměstnanost) závisí na dosažené úrovni vzdělání, a prokazuje se tak závislost.

Jako další ověření byla využita Pearsonova statistika (viz *tabulka 4*) a věrohodnostní poměr (*tabulka 5*).

Tabulka 4 – Pearsonova statistika

Pearsonova statistika	nezaměstnaní	zaměstnaní	suma
bez vzdělání	8 713	951	9 664
základní vč. neukončeného	125 074	13 648	138 722
střední vč. vyučení (bez maturity)	4 308	470	4 778
úplné střední všeobecné (s maturitou)	362	40	402
úplné střední odborné (s maturitou)	9 659	1 054	10 713
nástavbové vzdělání	2 576	281	2 858
vyšší odborné vzdělání	1 593	174	1 766
bakalářské	1 916	209	2 125
magisterské	30 398	3 317	33 716
doktorské	2 949	322	3 271
nezjištěno	1 254	137	1 391
		$\chi^2=$	209 406

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

Tabulka 5 - věrohodnostní poměr

Věrohodnostní poměr	nezaměstnaní	zaměstnaní	suma
bez vzdělání	10 908	-4 867	6 041
základní vč. neukončeného	223 684	-125 278	98 406
střední vč. vyučení (bez maturity)	60 326	-55 750	4 576
úplné střední všeobecné (s maturitou)	-6 744	7 159	415
úplné střední odborné (s maturitou)	-59 646	71 378	11 733
nástavbové vzdělání	-9 949	13 235	3 285
vyšší odborné vzdělání	-5 385	7 451	2 066
bakalářské	-7 517	9 955	2 438
magisterské	-50 622	94 877	44 255
doktorské	-2 341	7 263	4 922
nezjištěno	5 004	-3 814	1 190
			G²= 179 327

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

Na základě Pearsonovy statistiky byl získán výsledek $\chi^2 = 209\,406$ a věrohodnostní poměr G^2 je roven 179 327. Vypočetla jsem si stupně volnosti (10) a určila si dolní (3,246973) a horní hranici (20,48318). Můžeme tak ověřit, že výsledné hodnoty se v rámci těchto hranic nepohybují ani se jim nepřibližují. A tak s 95 % spolehlivostí zamítáme H_0 a potvrzujeme H_1 , a tím jsme si ověřili výsledek testu nezávislosti.

Tabulka 6- stupně volnosti a hranice

stupně volnosti = 10
dolní hranice = $\chi^2_{0,025}(10) = 3,246973$
horní hranice = $\chi^2_{0,975}(10) = 20,48318$
H_0 zamítáme → potvrzujeme H_1

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

3.3 Ostatní vlivy

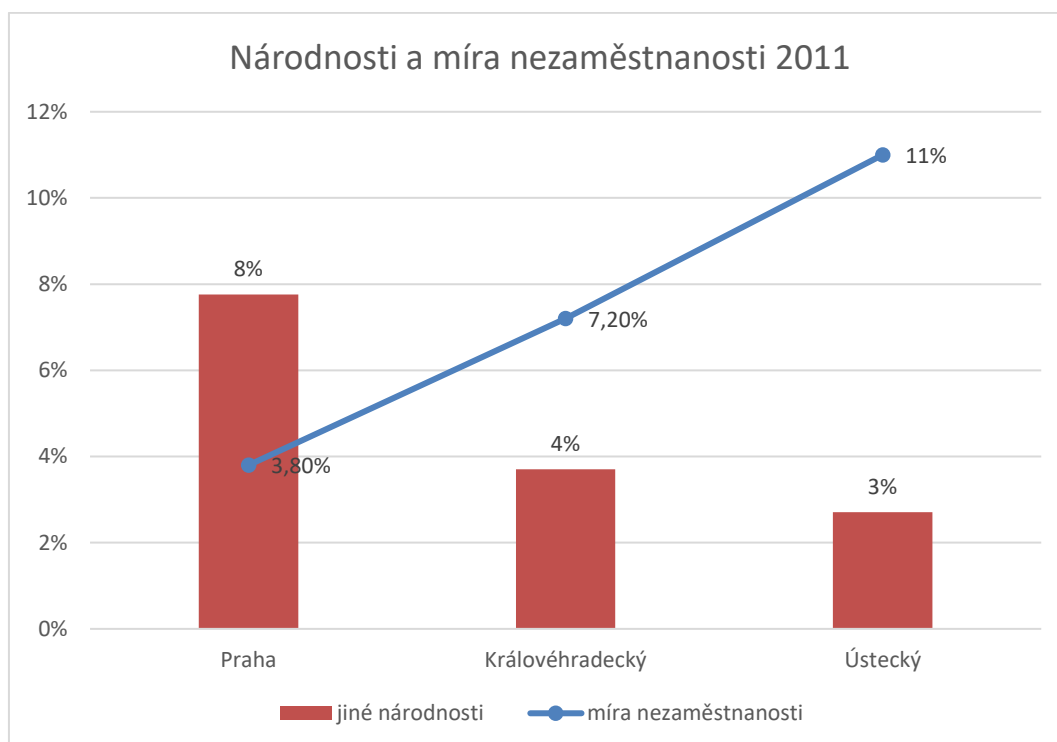
3.3.1 Národnost

Pro zjištění závislosti mezi národnostním složením obyvatelstva a mírou nezaměstnanosti v jednotlivých krajích jsou opět užita data z posledního sčítání lidu v roce 2011. Z těchto dat vyplývá, že v rámci zkoumaných krajů byl nejvyšší podíl jiné než české národnosti v hlavním městě, konkrétně 8%. V Praze se pohybovala míra nezaměstnanosti na 3,8% , tedy nejméně ze všech tří krajů.

Naopak tomu bylo v kraji ústeckém, kde byla pouhá 3% osob hlásící se k jiné národnosti, ale míra nezaměstnanosti zde byla ze všech krajů nejvyšší, tedy 11%. Mezi nimi se nachází kraj Královéhradecký, kde míra nezaměstnanosti dosahovala něco málo přes 7%, přičemž osob jiné národnosti zde byla zhruba 4%.

Jak jsem již zmiňovala v teoretické části, problémem však je, že ne vždy všechny osoby jiných národností se ke svým národnostem hlásí, proto tato data mohou být zkreslená. Další vliv může mít i fakt, že cizinci se vydávají hlavně do Prahy za prací, jelikož jde o hlavní město.

Obrázek 16- Národnostní složení obyvatelstva a míra nezaměstnanosti v krajích - 2011

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

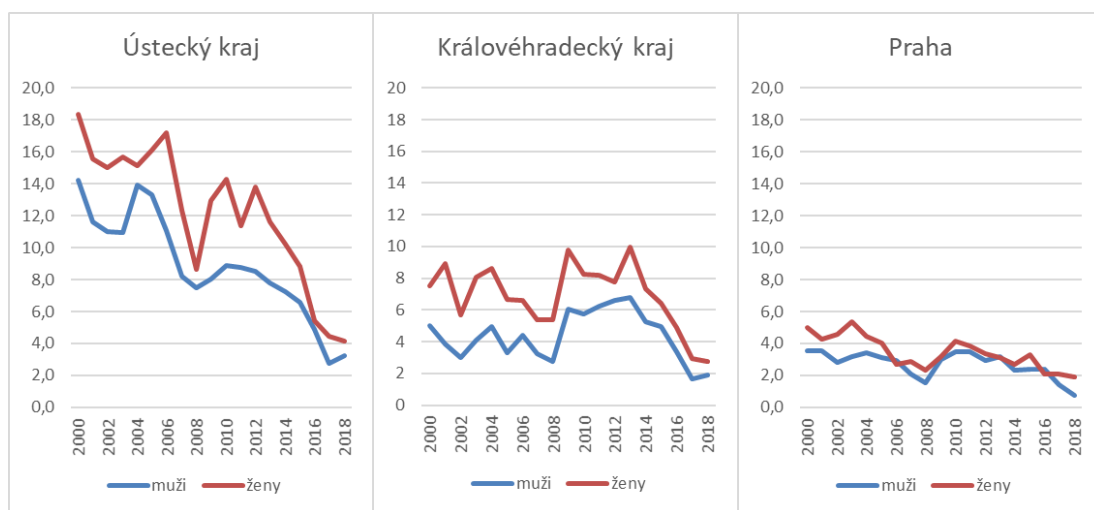
3.3.2 Pohlaví

V ČR je v průměru o 2% více žen, než mužů, takže se předpokládá, že jejich bude také větší počet nezaměstnaných. Důležité je převést si hodnoty do relativního zobrazení, i tak je v průměru, ve sledovaném období a krajích, míra nezaměstnanosti vyšší u žen než u mužů.

Zajímavý jev se však projevuje v Praze. Zatímco v ostatních krajích po celé sledované období platilo, že u žen je míra nezaměstnanosti vždy vyšší než u mužů, v Praze tomu tak nebylo.

Během sledovaného období, tedy od roku 2000 do roku 2018, se třikrát stalo, že míra nezaměstnanosti u žen byla nižší než u mužů. A to přesněji v letech 2006, kde se lišila o pouhé 0,1%, stejně tak tomu bylo opět v roce 2013, a o 0,4% v roce 2016. Nedá se však říct, že by v těchto letech výrazně stoupla nezaměstnanost u mužů, spíše u žen na krátké období klesla.

Obrázek 17 – graf vývoje míry nezaměstnanosti ve vybraných krajích dle pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

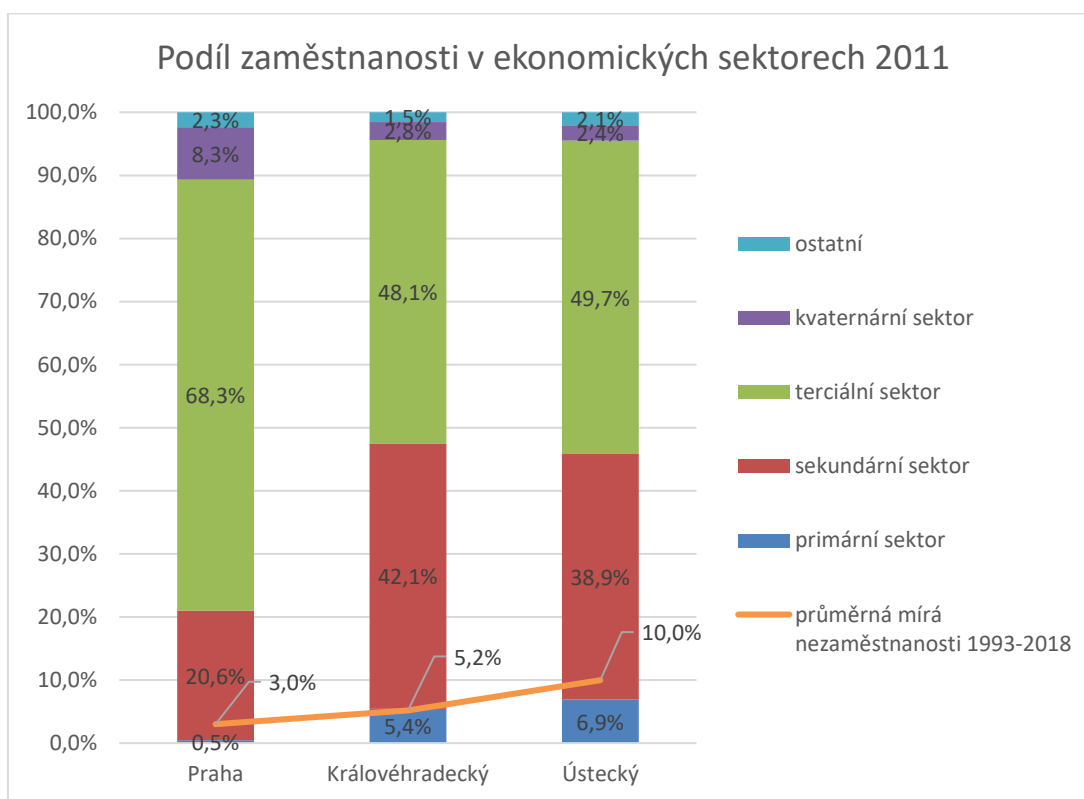
3.3.3 Ekonomická činnost v krajích

V rámci zjišťování zda, případně jaký, vliv má podíl zaměstnanosti v jednotlivých ekonomických odvětvích na míru nezaměstnanosti, jsem si tato odvětví rozdělila do 4 sektorů. Primárního, kam spadá jakýkoli průmysl podílející se na těžbě a sběru přírodních zdrojů, sekundárního zahrnujícího výrobu a průmysl, terciálního neboli sektoru služeb, a kvaternárního, do kterého se řadí věda a vzdělání.

Znovu jsou využita data ze sčítání lidu v roce 2011. V tomto roce nejvíce obyvatel Prahy bylo zaměstnáno v terciálním sektoru, tedy přes 68%, zatímco v ostatních dvou zkoumaných krajích v tomto sektoru pracovala necelá polovina obyvatel. Zhruba 40% obyvatel Královéhradeckého a Ústeckého kraje byla zaměstnána v sektoru sekundárním, zatímco v Praze tento podíl byl poloviční.

V Královéhradeckém kraji byla v roce 2011 míra nezaměstnanosti poloviční než v kraji Ústeckém. Přesto však na základě dat a grafu je pozorovatelné, že rozložení zaměstnaných mezi sektory se v těchto krajích výrazně neliší. Zdá se tak, že toto rozložení nemá výrazný vliv na nezaměstnanost kraje.

Obrázek 18 – graf podílu zaměstnanosti v ekonomických sektorech v krajích 2011

Zdroj: vlastní zpracování dat z ČSÚ

3.4 Shrnutí

Cílem bylo zjistit, zda existuje vztah mezi nezaměstnaností a úrovní dosaženého vzdělání. Mojí hypotézou bylo, že míra nezaměstnanosti je nižší u lidí s vyšším dosažením vzdělání než míra nezaměstnanosti u osob se vzděláním nižším. Na základě grafického zobrazení dat jsem došla k závěru, že zde závislost je, a to mi následně potvrdila kontrola v MS Excel.

4 Závěr

Tato má bakalářská práce byla věnována nezaměstnanosti, vzdělání a jejich vzájemnému vztahu, případně dalším faktorům, které na míru nezaměstnanosti mohou mít vliv. V teoretické části jsem vysvětlila všechny potřebné pojmy s tematikou související, jako třeba nezaměstnanost a její druhy. Dále jsem teoreticky popsala vztah nezaměstnanosti a vzdělání na základě předchozích studií a zmínila, jak se nezaměstnanost v České republice vyvíjela v historii.

V části praktické jsem pak na základě dat z Českého statistického úřadu za pomoci metody těžby dat (data mining) zkoumala sekundární data, a to hlavně v rámci programu MS Excel. Srovnávala jsem míru nezaměstnanosti s úrovní dosaženého vzdělání, a to nejen na celorepublikové úrovni, ale také ve vybraných krajích.

V rámci praktické části jsem si zvolila tři kraje podle jejich průměrné míry nezaměstnanosti a ty pak více analyzovala. Porovnávala jsem si uchazeče o zaměstnání hlášené na úřadu práce s celou populací ČR, abych zjistila, jaký podíl obyvatel je nezaměstnaných v kategoriích dle úrovně jejich dosaženého vzdělání. Na základě tohoto srovnání jsem si potvrdila svou hypotézu, až na výjimku v kategorii s neúplným či žádným vzděláním. Tato kategorie vybočovala z hypotézy, což však může být způsobeno chybným zařazením v rámci této kategorie během sčítání lidu.

Předem daná hypotéza pak byla aplikovaná na kraj Ústecký i Prahu, avšak v Královéhradeckém kraji, přestože byla vzdělanost obyvatelstva ve sledovaném období vyšší, stoupla míra nezaměstnanosti. Zdá se tedy, že hypotéza je převážně pravdivá, závislost jsem si ověřila i v MS Excelu, pomocí Chí-kvadrát testu závislosti, ale vztah ovlivňují i další faktory.

Zdá se, že v krajích, kde je vyšší procento jiných národností je míra nezaměstnanosti nižší, také že je zpravidla nižší u mužů než u žen a že rozložení zaměstnanosti v ekonomických sektorech na nezaměstnanost vliv příliš nemá.

Práce by měla poskytnout náhled do problematiky nezaměstnanosti a s ní související úrovní dosaženého vzdělání obyvatel ČR, který by pouze ze surových dat bez jakékoli analýzy nebyl plně možný.

Seznam literatury

ANGROVÁ, Ilona, 2004. Vysokoškolské vzdělání by mělo vycházet z požadavků praxe. In: *Ekonomické aspekty vzdělanosti v Ústeckém kraji*. B.m.: Fakulta sociálně ekonomická Univerzity J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, II. ISBN 80-7044-606-4.

ARTAZCOZ, Lucía, Joan BENACH, Carme BORRELL a Immaculada CORTÈS, 2004. Unemployment and Mental Health: Understanding the Interactions Among Gender, Family Roles, and Social Class. *American Journal of Public Health* [online]. 1.1., roč. 94, č. 1, s. 82–88. ISSN 0090-0036. Dostupné z: doi:10.2105/AJPH.94.1.82

BROŽOVÁ, Dagmar, 2012. *Kapitoly z ekonomie trhů práce*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1880-0.

BUCHTOVÁ, Božena, 2002. *NEZAMĚSTNANOST psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha 7: Grada Publishing a.s. ISBN 80-247-9006-8.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD a ODBOR OBECNÉ METODIKY, 2008. *Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)*. Praha: Český statistický úřad. ISBN 978-80-250-1660-2.

ČSÚ, 2014. Proč sezónně očišťovat? *Proč sezónně očišťovat?* [online]. 20. 12 2014. [cit. 30. 10. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4f002d1130>

ČSÚ, 2018. Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS). *Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS)* [online]. 21. 11 2018. [cit. 1. 11. 2019]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove_setreni_pracovnich_sil

ČSÚ, 2020a. Národnosti v ČR od r. 1921. *Národnosti v ČR od r. 1921* [online]. 2020. [cit. 12. 4. 2020]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/narodnosti_v_cr_od_r_1921

ČSÚ, 2020b. *Výstupní objekt VDB* [online]. 12. 1 2020. [cit. 12. 1. 2020]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&skupId=748&z=G&f=GRAFICKY_OBJEKT&katalog=30853&pvo=ZAM08-A&ds=ds265&str=v221&c=v3~8_RP2018#w=

DVOŘÁČEK, Jiří, 2001. *Vzdělávání v integrující se Evropě*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Fakulta financí a účetnictví. ISBN 80-245-0223-2.

FUCHS, Kamil, 2002. Nezaměstnanost v ekonomické teorii. In: *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada Pub, Psyché. ISBN 978-80-247-9006-0.

HAND, David J., 2013. Data Mining Based in part on the article “Data mining” by David Hand, which appeared in the Encyclopedia of Environmetrics. In: *Encyclopedia*

of Environmetrics [online]. B.m.: American Cancer Society [cit. 30. 11. 2019]. ISBN 978-0-470-05733-9. Dostupné z: doi:10.1002/9780470057339.vad002.pub2

HRACH, Karel, Jana ŠIMSOVÁ, Miloš HYKA a NAJMANN ALEŠ, 2004. Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání v Ústeckém kraji. In: *Ekonomické aspekty vzdělanosti v Ústeckém kraji*. B.m.: Fakulta sociálně ekonomická Univerzity J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, II. ISBN 80-7044-606-4.

KACZOR, Pavel, 2013. *Trh práce, pracovní migrace a politika zaměstnanosti ČR po roce 2011*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1930-2.

KAČÍREK, Petr, 2004. Trendy v demografickém vývoji Ústeckého kraje. In: *Ekonomické aspekty vzdělanosti v Ústeckém kraji*. B.m.: Fakulta sociálně ekonomická Univerzity J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, II. ISBN 80-7044-606-4.

KÁRNÍK, Zdeněk, 2002. Československá nezaměstnanost 30. let dvacátého století. In: *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada Pub, Psyché. ISBN 978-80-247-9006-0.

KEYNES, John Maynard, 1963. *Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz*. B.m.: ČAV.

KOVÁRNÍK, Jaroslav, 2006. Klasifikace českých regionů podle trendu vývoje. *Scientific Papers of the University of Pardubice. Series D. Faculty of Economics and Administration; Pardubice*. č. 10, s. 212–216. ISSN 1211555X.

KUCHAŘ, Pavel, 2007. *Trh práce: sociologická analýza*. Vyd. 1. Praha: Univ. Karlova, Nakl. Karolinum. ISBN 978-80-246-1383-3.

LAYARD, P. Richard G., Richard LAYARD, S. J. NICKELL a Richard JACKMAN, 2005. *Unemployment: Macroeconomic Performance and the Labour Market*. B.m.: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-927916-6.

MALONEY, C., 2010. *Understanding the Economy: Unemployment among Young Workers*. B.m.: The U.S. Congress Joint Economic Committee.

MAREŠ, Petr, 1998. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 2., doplněné. Praha: Sociologické nakl. Studijní texty, 6. sv. ISBN 978-80-901424-9-7.

MARTINCOVÁ, Marta, 2002. *Nezaměstnanost' ako makroekonomický problém*. B.m.: IURA EDITION, spol. s r.o. ISBN 978-80-89047-31-4.

MINCER, Jacob, 1991. *Education and Unemployment*. B.m.: National Bureau of Economic Research. Documentos de trabajo, č. 3838.

MOCAN, H. Naci, 1999. Structural Unemployment, Cyclical Unemployment, and Income Inequality. *The Review of Economics and Statistics* [online]. 1.2., roč. 81, č. 1, s. 122–134. ISSN 0034-6535. Dostupné z: doi:10.1162/003465399767923872

NAGORE, GARCIA Amparo, 2017. *Gender Differences in Unemployment Dynamics and Initial Wages over the Business Cycle*. B.m.: LISER.

NOVÁK, Tomáš, 2004. Romové a trh práce. In: *Ekonomické aspekty vzdělanosti v Ústeckém kraji*. B.m.: Fakulta sociálně ekonomická Univerzity J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, II. ISBN 80-7044-606-4.

PAVELKA, Tomáš, Tomáš LÖSTER, Petr MAKOVSKÝ a Jana LANGHAMROVÁ, 2011. *Dlouhodobá nezaměstnanost v České republice*. B.m.: Melandrium. ISBN 978-80-86175-76-8.

PETERKA, O, 1934. *Pojem nezaměstnaného, nezaměstnanosti a její formy*.

RIMARČÍK, Marián, 2007. *Štatistika pre prax*. B.m.: Štatistika pre prax. ISBN 978-80-969813-1-1.

ŘEZANKOVÁ, Hana, 2017. *Analýza dat z dotazníkových šetření*. ISBN 978-80-906594-8-3.

SCHOMBURG, Harald a Ulrich TEICHLER, 2007. *Higher Education and Graduate Employment in Europe: Results from Graduates Surveys from Twelve Countries*. B.m.: Springer Science & Business Media. ISBN 978-1-4020-5154-8.

SMEJKAL, Josef, 2004. Problémy a výzvy rozvoje lidských zdrojů v rámci terciárního vzdělávání. In: *Ekonomické aspekty vzdělanosti v Ústeckém kraji*. B.m.: Fakulta sociálně ekonomická Univerzity J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, II. ISBN 80-7044-606-4.

SMEJKALOVÁ, Kateřina, 2004. Cizojazyčné kompetence absolventů vysokých škol a trh práce. In: *Ekonomické aspekty vzdělanosti v Ústeckém kraji*. B.m.: Univerzita J.E. Purkyně. ISBN 80-7044-606-4.

SOBĚHART, Radek a František STELLNER, 2017. Vývoj Trhu Práce V Jihočeském a Ústeckém Kraji Během Ekonomické Transformace. *Mladá Věda; Presov*. 12., roč. 5, č. 9, s. 112–123.

TOBIN, J., 1995. Inflation and Unemployment. In: *Essential Readings in Economics* [online]. B.m.: Palgrave, London, s. 232–254 [cit. 30. 10. 2019]. ISBN 978-0-333-59452-0. Dostupné z: doi:10.1007/978-1-349-24002-9_12

TYNJÄLÄ, Päivi, 1999. Towards expert knowledge? A comparison between a constructivist and a traditional learning environment in the university. *International Journal of Educational Research* [online]. 1.1., roč. 31, č. 5, s. 357–442. ISSN 0883-0355. Dostupné z: doi:10.1016/S0883-0355(99)00012-9

UHMAN, Jiří, 2004. Investice do vzdělání v ČR. In: *EKONOMICKÉ ASPEKTY VZDĚLANOSTI v regionálním kontextu II*. B.m.: Fakulta sociálně ekonomická Univerzity J.E. Purkyně v Ústí nad Labem. ISBN 80-7033-606-4.

VOKOUN, Marek, 2017. Minimální Mzda a Míry Nezaměstnanosti V České Republice V letech 1998 až 2013. *Mladá Veda; Presov*. 8., roč. 5, č. 3, s. 139–146.

WALKER, Ian, 2013. *Výzkumné metody a statistika*. B.m.: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-3920-5.

ZÁBRANSKÁ, Alena, 2004. Nezaměstnanost absolventů škol a možnosti zvýšení jejich konkurenceschopnosti na trhu práce. In: *EKONOMICKÉ ASPEKTY VZDĚLANOSTI v regionálním kontextu II*. B.m.: Fakulta sociálně ekonomická Univerzity J.E. Purkyně v Ústí nad Labem. ISBN 80-7033-606-4.